Länsförsäkringar AB

ÅRSREDOVISNING 2002

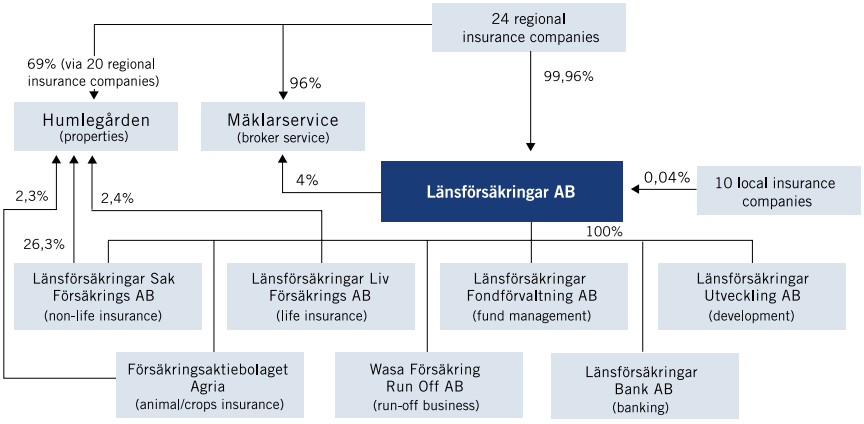

Länsförsäkringar AB

Sveriges 24 länsförsäkringsbolag samverkar genom det gemensamt ägda Länsförsäkringar AB med dotterbolag. Länsförsäkringar ABs grundläggande uppgift är att leda och samordna det gemensamma strategiska arbetet och utvecklingsarbetet inom Länsförsäkringar. Länsförsäkringar AB är ett finansiellt starkt nav i länsförsäkringsgruppen. Allt med syftet att ge de lokala bolagen förutsättningar för framgång på sina egna marknader. Genom dotterbolag bedrivs verksamhet inom liv-, olycksfalls-, trafik-, industri-, djur- och återförsäkring samt bank och fond. Länsförsäkringar AB samordnar också Länsförsäkringars IT-utveckling.

Definitioner

Länsförsäkringsgruppen
De 24 länsförsäkringsbolagen och de gemensamma bolagen i samverkan.

Länsförsäkringar
Länsförsäkringar är ett kommunikativt begrepp som används i intern och extern kommunikation som benämning på hela länsförsäkringsgruppen.

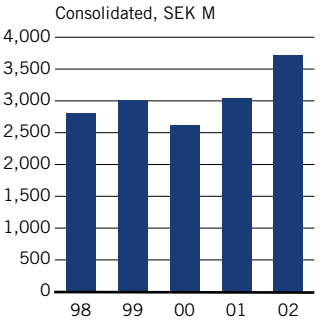
Länsförsäkringsbolag
24 lokala, självständiga och kundägda försäkringsbolag. Bedriver försäkringsverksamhet inom visst geografiskt område. Svarar för nästan all kundkontakt inom samtliga verksamhetsområden i gruppen.

Länsförsäkringsbolagens förening
Länsförsäkringsbolagens förening är en ideell förening. Medlemmar är de 24 länsförsäkringsbolagen samt tio socken- och häradsbolag. Syftet är att tillvarata medlemmarnas intressen och främja den lokala försäkringsidén.

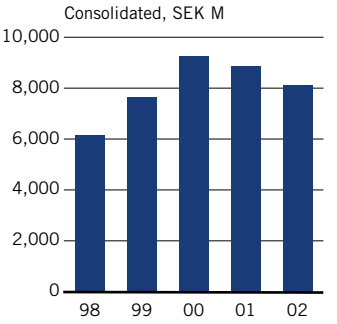
Länsförsäkringar AB
Moderbolag i en finansiell koncern som ägs av de 24 länsförsäkringsbolagen och 10 socken- och häradsbolag. Koncernen ger service till länsförsäkringsbolagen inom följande ansvarsområden; sakförsäkring, livförsäkring, bank, fond, kapitalförvaltning och djurförsäkring. Koncernen ansvarar också för gruppens utvecklingsverksamhet.

Länsförsäkringar Sak
Bedriver Länsförsäkringar AB koncernens sakförsäkringsrörelse.

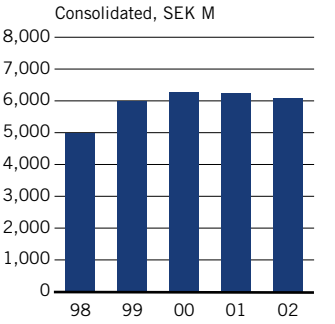
Premieintäkt för egen räkning, sakförsäkring

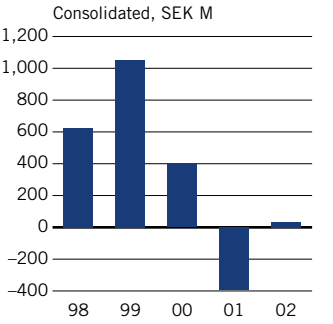
Premieinkomst netto, livförsäkring

Konsolideringskapital

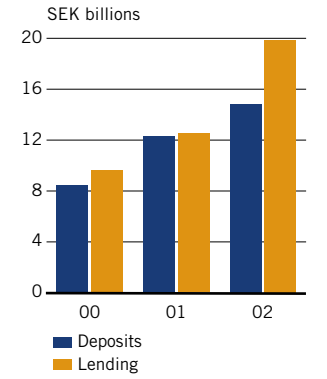

Rörelseresultat

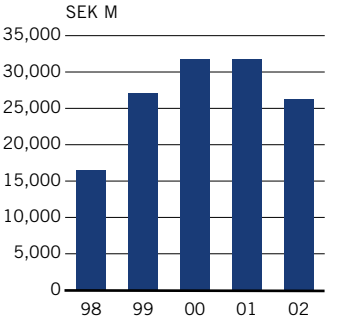

In- och utlåning Bankkoncernen

Förvaltad fondvolym

Länsförsäkringar Liv
Bedriver traditionell livförsäkringsrörelse och genom dotterbolaget Länsförsäkringar AB Fondliv livförsäkringsrörelse med fondanknytning. Verksamheten bedrivs enligt ömsesidiga principer, varför resultatet i sin helhet tillfaller kunderna.

Länsförsäkringar Fonder
Bedriver fondförvaltning.

Länsförsäkringar Bank
Bedriver bankrörelse med inriktning mot privatpersoner och lantbruk.

Länsförsäkringar Mäklarservice
Bolaget ägs gemensamt av länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar AB och erbjuder genom regionala mäklardiskar mäklare ett enhetligt uppträdande och en förstärkt service.

Agria Djurförsäkring
Försäkringsgivare för djur- och grödaförsäkring.

Innehåll

VD-kommentar 6

Ägare, affärsidé och samarbetsformer 8

Finansförvaltning 10

Omvärld 12

Medarbetare 16

Förvaltningsberättelse 20

Femårsöversikt 25

Resultaträkning för koncernen 26

Balansräkning för koncernen 27

Resultatanalys för koncernen 28

Resultaträkning för moderbolaget 30

Balansräkning för moderbolaget 30

Kassaflödesanalys för moderbolaget 31

Värderings- och redovisningsprinciper 32

Noter för koncernen 36

Tilläggsupplysningar 44

Noter för moderbolaget 44

Placeringsaktier och andelar för koncernen 47

Revisionsberättelse 50

Livkoncernen 51

Styrelse och revisorer 52

Koncernledning och övriga ledande befattningshavare 53

Ord och uttryck 54

Adresser 55

Finansiella nyckeltal

LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB KONCERNEN[1]

Mkr	1998	1999	2000	2001	2002
Premieintäkt för egen räkning	2 806	3 017	2 624	3 039	3 716
Rörelseresultat	625	1 052	402	–395	34
Finansiell ställning					
Placeringstillgångar (verkligt värde)	14 509	12 953	16 961	16 648	17 646
Konsolideringskapital	4 986	5 983	6 272	6 257	6 092
Konsolideringsgrad, %	154	239	232	191	157
Nyckeltal,					
Skadeförsäkringsrörelsen					
Skadeprocent	110	93	98	100	94
Driftskostnadsprocent	31	26	28	27	24
Totalkostnadsprocent	141	118	126	127	118
Kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, %	4,8	4,1	2,8	2,6	2,9
Totalavkastning, %	14,2	6,3	6,9	1,9	4,3

LIVKONCERNEN [2]

Premieinkomst för egen räkning	–	4 827	9 361	8 857	8 127
Årets resultat	–	11 626	–4 563	–12 738	–12 442
Finansiell ställning					
Placeringstillgångar (verkligt värde), mdr kr	84,2	100,7	96,9	91,5	79,0
Konsolideringskapital i moderbolag, mdr kr	39,5	34,4	29,4	28,9	14,0
Kollektiv konsolideringsnivå, %	–	126	108	98	86
Solvensgrad, %	–	–	173	141	120

BANKKONCERNEN

Rörelseintäkter	322	332	451	536	649
Årets resultat	–27	13	55	1	20
Utlåning till allmänheten	6 247	7 963	9 620	12 453	19 861
In- och upplåning från allmänheten	7 565	8 149	9 207	13 293	16 378

[1] Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB koncernen konsolideras ej eftersom bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer. Däremot ingår Svenska Brand Livförsäkring AB i Länsförsäkringar AB koncernen från och med 2001.

[2] Bolaget övertog den 31 december 1998 livförsäkringsrörelserna som tidigare bedrivits i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag samt Wasa Livförsäkring, ömsesidigt. Bolaget redovisar därför ingen resultaträkning för 1998. Verksamheten bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket medför att resultatet tillförs livförsäkringskunderna.

ÅRETS BANK 2002

PRIVATA AFFÄRER

Uppstickaren har blivit vuxen

Konkurrenskraftiga räntor, låga avgifter och Sveriges mest nöjda kunder gjorde Länsförsäkringar till Årets Bank 2002. Efter att året innan ha utsetts till Årets Uppstickarbank av tidningen Privata Affärer, anses "uppstickaren" ha blivit vuxen. Utmärkelsen är ett konkret bevis på att Länsförsäkringar framgångsrikt utvecklats till en fullsortimentsbank för privatpersoner och lantbrukare.

Privata Affärers motivering lyder:
”Uppstickaren har blivit vuxen. Länsförsäkringar har nu de viktigaste banktjänsterna och ett stort kontorsnät över hela landet. Räntorna hör till marknadens bästa, avgifterna är konkurrenskraftiga och ett bonussystem gynnar de som också är försäkringskunder.

En ambitiös utbildningssatsning på bankens rådgivare och mycket goda kundbetyg i flera undersökningar visar att årets utmärkelse är välförtjänt.”

Bra rating för Länsförsäkringar

Länsförsäkringar AB tilldelades 2002, för andra året i rad, rating A1 av institutet Moody’s (juli 2002). Detta får Länsförsäkringar för den starka och stabila närvaron i Sverige, länsförsäkringsbolagens höga konsolidering, den låga riskprofilen inom sakförsäkring samt Länsförsäkringar ABs strategiska roll inom Länsförsäkringar. Länsförsäkringar Sak har erhållit rating A med utsikten ”stable” av Standard & Poor’s, och får därmed högsta rating av alla försäkringsbolag i Sverige (november 2002). Länsförsäkringar Bank har av Standard & Poor’s tilldelats rating K1 för kortsiktig upplåning och BBB+ för långsiktig upplåning (juli 2002).

Bolag	Institut	Rating
Länsförsäkringar AB	Moody's	A1
Länsförsäkringar Sak	Standard & Poor's	A
Länsförsäkringar Bank	Standard & Poor's	K1/BBB+
Humlegården	Standard & Poor´s	A
Länförsäkringar Liv	Standard & Poor´s	Api
Agria	Standard & Poor´s	A-pi

Stora marknadsframgångar

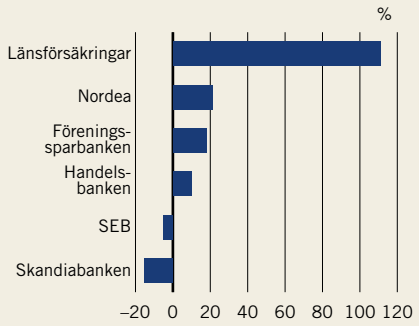

Länsförsäkringars marknadsandelar fortsatte att växa inom samtliga tre kärnområden: Inom sakförsäkring till 29,2 (28,7) procent, inom liv- och fondförsäkring med 2,8 procentenheter till 10,5 (7,7) procent och inom bank till 2,6 (2,5) procent.

Länsförsäkringar växte snabbast på internet

Länsförsäkringar var den aktör bland svenska banker och försäkringsbolag som växte snabbast på internet under 2002. Antalet personer som besökte länsförsäkringsbolagens hemsidor, den gemensamma startsidan eller utnyttjade internettjänsterna under en månad, mer än fördubblades under året.

Ökning av antal unika besökare 2002

Övriga försäkringsbolag hade för få besökare för att ökningen skulle kunna mätas.

Källa: Nielsen Netratings

Länsförsäkringar och Posten i samarbete om kassaservice

Länsförsäkringar och Posten inledde under året ett samarbete som gav Länsförsäkringars närmare 400 000 bankkunder möjlighet att utföra en rad banktjänster på Postens kontor, i butiker och genom lantbrevbärare runt om i landet.

Varumärkeskommunikation åter prisad

Vid den europeiska reklamtävlingen Eurobest belönades Länsförsäkringars film Fängelset med guld i filmklassen för finansiell reklam. Eurobest är en av de mest prestigefyllda reklamtävlingarna i Europa. Filmernas syfte har varit att visa att Länsförsäkringar erbjuder såväl bankom försäkringstjänster. Det vinnande bidraget handlar om olycksfallsförsäkring. På prisutdelningen i London fick Länsförsäkringar även ta emot priset Epica Awards.

Länsförsäkringar startade aktiehandel via internet

Länsförsäkringars utmaning av storbankerna, som i november resulterade i utmärkelsen Årets Bank, innefattade under hösten också lanseringen av aktiehandel via internet. Kunderna kunde då börja handla svenska aktier via internet och telefon. Tjänsten är enkel och användarvänlig och innehåller även verktyg och tjänster för den avancerade aktiehandlaren.

Bra image och attraktiv arbetsgivare

Länsförsäkringar kom under våren på en delad femte plats bland de företag som konsumenterna anser har bäst image, enligt en undersökning av International Business Survey. Ikea och Ica är de svenska företag som toppar listan. Inget annat försäkringsbolag och ingen annan bank finns med på 20-i-topp-listan.

Vid rankingen av Sveriges mest populära arbetsgivare hamnade Länsförsäkringar även 2002 på elfte plats och lyckades därmed befästa positionen från året innan.

Samarbete med ABN AMRO om kapitalförvaltning

Bättre möjligheter till hög och trygg avkastning, sänkta förvaltningsavgifter och fler internationella fonder att välja mellan. Det var några av skälen till att Länsförsäkringar i våras knöt ett samarbetsavtal med en av världens ledande kapitalförvaltare, ABN AMRO. Samarbetet innebär att ABN AMRO sköter den löpande förvaltningen av huvuddelen av Länsförsäkringars tillgångar. Tillgångarna utgörs av sparmedel från Länsförsäkringars livförsäkringskunder och fondkunder. Ansvaret för kundernas avkastning ligger kvar hos Länsförsäkringar och kundkontakten finns kvar hos de 24 länsförsäkringsbolagen. Länsförsäkringar utövar också ägaransvaret och beslutar om den strategiska placeringsinriktningen samt risknivåer. Sedan ABN AMRO övertog förvaltningen har relativavkastningen på aktier och räntebärande värdepapper förbättrats. Dock har för kort tid gått för att göra en rättvis utvädering jämfört med när den operativa förvaltningen drevs i egen regi.

”En samlad ekonomi är den bästa huvudkudden”

Marknadsarbetet under det gångna året kretsade kring att skapa och kommunicera tydliga fördelar för privatpersoner och lantbrukare med att samla sin ekonomi i Länsförsäkringar. Under devisen ”En samlad ekonomi är den bästa huvudkudden” har Länsförsäkringar erbjudit kunderna heltäckande försäkrings- och finansiella lösningar inom boende.

Åtstramning i livförsäkringsverksamheten

Länsförsäkringars livförsäkringsverksamhet genomgick under det gångna året strukturförändringar, bland annat som en följd av den finansiella krisen. Division Liv inom Länsförsäkringar AB skapade en ny organisation som började gälla den 1 januari 2003 med en bemanning på 450 personer, vilket medförde en övertalighet med cirka 100 personer. Kostnaderna i livförsäkringsverksamheten har reducerats med 200 Mkr på årsbasis.

Länsförsäkringsbolagen tecknar trafikförsäkring

Under året fattades beslut om att trafikförsäkringen från och med 1 januari 2004 tecknas av länsförsäkringsbolagen och att Länsförsäkringar Sak samtidigt upphör med tecknandet. Det innebär ytterligare en förstärkning av det lokala konceptet och att konkurrenskraften inom motorfordonsförsäkring ökar genom att affärsbesluten fattas närmare kunden och att trafik- och kaskoaffären har samma försäkringsgivare.

Länsförsäkringar beslutade att införa flytträtt

Länsförsäkringar beslutade att införa flytträtt för såväl befintliga som nya kunder. Flytträtten införs stegvis och i ett första steg kom de 300 000 statsanställda som valde Länsförsäkringar i höstens pensionsval ha möjligheten att flytta sitt pensionssparande. Nästa steg kommer att omfatta samtliga produkter för nyförsäljning och målet är att under 2004 ska Länsförsäkringars samtliga pensionskunder ha flytträtt.

Länsförsäkringars räntefondförvaltning åter i topp

Länsförsäkringar utsågs till Årets Räntefondförvaltare 2002 av tidningen Sparöversikt. Utmärkelsen grundar sig på en bedömning av fondernas resultat de senaste tre åren och tar även hänsyn till vilken risk förvaltarna tagit för att uppnå resultatet.

Länsförsäkringar har en tradition av framgångsrik förvaltning av både korta och långa räntefonder och utmärkelsen är en bekräftelse på att samarbetet med ABN AMRO fått en bra start. I ränteteamet finns en god kontinuitet eftersom flera av Länsförsäkringars räntefondförvaltare gick över till ABN AMROs dotterbolag Alfred Berg under året.

Länsförsäkringar har sex räntefonder. Bäst utveckling under året hade de långa räntefonderna där Obligationsfonden, Euroobligationsfonden, Mega Obligation och Mega Statsobligation hade en avkastning på över 7 procent. Även Länsförsäkringars korta räntefonder hade en positiv utveckling. Likviditetsfonden och Penningmarknadsfonden steg med över 4 procent. Förvaltningsavgifterna i Länsförsäkringars räntefonder ligger i intervallet 0,15–0,60 procent.

Sveriges mest nöjda kunder på alla områden

Länsförsäkringar har för andra året i rad Sveriges mest nöjda kunder inom både bank och försäkring, enligt rapporten "Svenskt Kvalitetsindex" som årligen sammanställs vid Handelshögskolan i Stockholm. Hela branschens snittresultat sjönk i år jämfört med föregående år. En sannolik orsak är premiehöjningar under året och den försämrade avkastningen på livförsäkringar. Detta får ett genomslag i kundnöjdheten, och tappet brukar bli störst för de som ligger i topp. Länsförsäkringar har haft de mest nöjda kunderna på privatmarknaden elva år i rad. På företagsmarknaden (sakförsäkring) har gruppen legat i topp sedan 1994 då Länsförsäkringar deltog för första gången.

VD-kommentar

Styrkan i de gemensamma verksamheterna en förutsättning för framgång

Samtidigt som Länsförsäkringar ABs roll som strategi-, service- och utvecklingsbolag tydliggjorts under året, har aldrig behovet av en gemensam stark finansiell koncern varit så stort som nu. Gruppens omfattande banksatsning är ett tydligt exempel på en verksamhet som är helt beroende av en stark ekonomi i och goda kreditbetyg för Länsförsäkringar AB.

Länsförsäkringar AB med dotterbolag är en betydande aktör inom det finansiella området i Sverige. Med våra dotterbolag, inklusive det traditionella livförsäkringsbolaget som drivs enligt ömsesidiga principer och därför inte konsolideras i koncernen, uppgår balansomslutningen till 149 miljarder kronor. Länsförsäkringar ABs ekonomi är god, vilket är en grundsten för hela gruppens framgångar. För bankens lönsamhet är det till exempel nödvändigt med en bra rating, vilket i sin tur kräver en finansiellt stark ägare. Länsförsäkringar ABs dotterbolag har dessutom starka balansräkningar och livförsäkringsbolaget har en god solvens. Under 2002 tilldelades såväl Länsförsäkringar AB-koncernen som dotterbolagen inom sakförsäkring, livförsäkring och bank därför en bra rating av granskande institut.

Grundläggande uppgifter för Länsförsäkringar AB är att svara för gruppens strategiska utveckling och utveckla affärer och verksamhetsområden som när de är mogna överförs till länsförsäkringsbolagen. Ett tydligt exempel på detta är att vi under 2002 beslutade att överföra trafikförsäkringsaffären, med en premieintäkt brutto om 2 403 Mkr, till länsförsäkringsbolagen efter kundernas geografiska hemvist. Dessutom samordnar Länsförsäkringar AB vissa av länsförsäkringsbolagens verksamheter, bland annat genom att svara för produktutveckling, IT-utveckling och drift av gemensamma system. Länsförsäkringar AB är med denna uppgift länsförsäkringsbolagens kompetenscenter och har byggt upp specialistkompetens inom områden som IT, juridik, marknadskommunikation etc.

Två världar skapar stark helhet

Genom att länsförsäkringsbolagen sköter i princip alla kundkontakter samtidigt som Länsförsäkringar AB svarar för utveckling och service, lever länsförsäkringsgruppen i två världar. I den lokala världen sker all kundkontakt och i den gemensamma världen skapar vi skalfördelar och utvecklingskraft. Denna arbetsfördelning, som är unik för Länsförsäkringar på den svenska bank- och försäkringsmarknaden, är orsaken till gruppens utveckling och marknadstillväxt.

Effektiviseringar och kostnadsreduceringar

Länsförsäkringar AB består av sex affärsdrivande divisioner med tydligt resultatansvar. Till detta kommer stödjande enheter och staber. De affärsdrivande divisionerna innehar gruppens koncessioner och tillstånd för trafikförsäkring (som från 1 januari 2004 tecknas i respektive länsförsäkringsbolag), djurförsäkring, liv- och fondförsäkring, fondförvaltning och oktroj för bank. I division Run-Off bedrivs avveckling av återförsäkring och internationell direktförsäkring. Divisionerna svarar för sina respektive resultat- och balansräkningar, produktutveckling och service till länsförsäkringsbolagen som i sin tur svarar för all kundkontakt. Under året har värdekedjan inom respektive affärsprocess kartlagts och ansvaret för respektive delprocess har gjorts tydligare. Detta har lett till effektiviseringar och kostnadsreduceringar, bland annat inom division Liv där antalet medarbetare minskat med drygt 100 och kostnaderna med 200 Mkr på årsbasis. Under 2003 fortsätter arbetet bland annat med en genomgång av koncernens IT-verksamhet där vi räknar med att kunna öka effektiviseringen med cirka 20 procent på årsbasis. Som en följd av nedgången på de finansiella marknaderna har fokus på kostnadsreduceringar skärpts och den långsiktiga målbilden är att varje affär ska stå på egna ben, oaktat finansnettot.

Satsningar på livförsäkrings- och bankverksamheten

Utveckling av livförsäkringsverksamheten har tillsammans med banksatsningen stått i centrum för arbetet under året. Inom liv-

försäkringsverksamheten har arbetet skett, både med internt och externt fokus. Internt har en kartläggning gjorts av samtliga processer i såväl division Liv inom Länsförsäkringar AB som inom länsförsäkringsbolagen. Detta kommer bland annat öka effektiviteten genom att 80 procent av alla kundärenden ska hanteras direkt i själva kundmötet. Externt har satsningen på tjänstepensionsområdet övergått i en operativ fas, där länsförsäkringsbolagen varit framgångsrika, vilket märks i ökande marknadsandelar. Trots de senaste tre årens börsfall på över 70 procent, har vi tillgångar i livförsäkringsbolaget som överskrider våra garanterade åtaganden till kunderna med 20 procent – alltså en solvensnivå på 120 procent.

Inom bankområdet har Länsförsäkringar genomfört strategiförflyttningen från nischbank till fullsortimentsbank för privatpersoner och lantbrukare, vilket bland annat resulterat i utmärkelsen Årets Bank. Satsningen på bolån i det egna bolåneinstitutet Länsförsäkringar Hypotek AB har hittills varit en stor framgång och nyutlåningen ligger kring 800 Mkr per månad och på årsbasis cirka 10 miljarder kronor. Finansiering sker huvudsakligen via externa upplåningsprogram.

Ny strategi för kapitalförvaltning

Under året har vi förändrat arbetet med kapitalförvaltningen. Den egna finansenheten fokuserar på balansräkningarnas sammansättning, placeringstillgångarnas fördelning, riskmandat samt utsökning och uppföljning av förvaltare. Den operativa förvaltningen sköts på vårt uppdrag av samarbetspartners. Sedan ABN AMRO övertog den operativa förvaltningen av aktier och räntor för livförsäkrings- och fondbolagets räkning har relativavkastningen ökat jämfört med när verksamheten drevs i egen regi. Även rådgivning avseende Alternativa Investeringar sköts av samarbetspartners, i detta fall Nordic Alternative Investment Advisors.

Finansiell styrka

Länsförsäkringar AB är en av Sveriges största finansiella aktörer, med ett förvaltat kapital, inklusive det traditionella livförsäkringsbolaget, på 100 miljarder kronor.

Årets resultat före skatt var positivt och uppgick till 34 (–395) Mkr. Resultatet innehåller engångsposter av både intäkts- och kostnadskaraktär. Genom överlåtelsen av den operativa kapitalförvaltningen för livförsäkrings- och fondbolaget till ABN AMRO uppstod en realisationsvinst på 1 036 Mkr. På kostnadssidan är reservförstärkningar om 200 Mkr den största enskilda posten. Konsolideringskapitalet uppgick till 6 092 Mkr och konsolideringsgraden var 157 (191) procent. Driftskostnadsprocenten har minskat genom omfattande effektiviseringar, inklusive personalminskningar.

De 24 länsförsäkringsbolagen ställer samma avkastningskrav på aktien i Länsförsäkringar AB som på andra placeringstillgångar. Värdet av aktien uppgick vid årsskiftet till 876 (878) kronor. Sedan 1998 har värdet i aktien ökat med 37 procent.

Strategi för tillväxt och lönsamhet

Länsförsäkringar AB har under året arbetat med de utvecklingsområden som finns i länsförsäkringsgruppens strategier, syftande till fortsatt tillväxt inom kärnområdena sakförsäkring, livförsäkring och bank. Nya marknadsstrategier har fastställts som syftar till att kunderna ska öka sitt engagemang i länsförsäkringsbolagen genom att utnyttja flera av våra erbjudanden. Vi har en stor kundbas och Sveriges mest nöjda kunder, vilket bör kunna leda till en ökad korsbefruktning. Under året lanserades också ett nytt affärsstöd i form av ett kunddatasystem, där kundens hela engagemang, oavsett produktområde syns – något som underlättar kontakterna med våra kunder.

Grunden för vår varumärkesbreddning och ökningen av kundengagemanget är starka och konkurrenskraftiga produkter. Med dessa kan vi täcka kundens hela behov av bank-, sak- och livförsäkringsprodukter. Detta utbud är unikt i Sverige och vi förenar detta med den lokala förankringen och närheten till kunderna.

Länsförsäkringar AB har förutsättningar för att lyckas med uppdraget som våra ägare givit oss. Vi har tydliga mandat, en stark ekonomi, hög kompetens, bra marknadspositioner och nöjda kunder. Trots oron i världen ser vi med våra egna styrkor ljust på framtiden.

Tommy Persson
VD

Tommy Persson, VD.

Finansiellt starka ägare och tydliga uppdragsgivare

Länsförsäkringsgruppen är en federation bestående av de 24 självständiga länsförsäkringsbolagen som tillsammans äger Länsförsäkringar AB med dotterbolag. Gruppens struktur bygger på att respektive bolag i sin tur är ömsesidigt, det vill säga ägs av sina kunder, som via det högsta beslutande organet stämman väljer styrelse för länsförsäkringsbolaget. Innebörden av detta är att varje bolag, liksom hela gruppen, endast har en uppdragsgivare – kunden. Kundnyttan är det yttersta målet, det finns inga andra ägare eller någon börskurs att ta hänsyn till.

Finansiellt starka ägare

Varje länsförsäkringsbolag har sin egen resultat- och balansräkning. Detta lokala koncept är grunden för länsförsäkringsbolagens verksamhet och är det som ligger till grund för de avgörande framgångsfaktorerna på marknaden, marknadsanpassning och effektivitet. De enskilda länsförsäkringsbolagen har en mycket stark marknadsposition på sina respektive marknader. Flera länsförsäkringsbolag har till exempel över 50 procents marknadsandel inom villa/hemförsäkring. Länsförsäkringsgruppen är marknadsledare inom svensk sakförsäkring, såväl inom privat- som företagssektorn. Länsförsäkringsgruppen har den i särklass starkaste ekonomiska ställningen, mätt i konsolidering, på den svenska sakförsäkringsmarknaden. Konsolideringskapitalet uppgick till närmare 15 miljarder kronor, inklusive värdet på aktierna i Länsförsäkringar AB, och konsolideringsgraden var 117 procent.

Innebörden av att bolagen är ömsesidiga, kundägda, är att eventuella överskottsmedel kan återbetalas till försäkringstagarna i form av återbäring. Genom samverkan med övriga länsförsäkringsbolag förstärker det enskilda bolaget de egna resurserna samtidigt som det medverkar till att länsförsäkringsbolagen som företagsgrupp, federation, utvecklas som ett konkurrenskraftigt alternativ på den svenska marknaden i dess helhet. Länsförsäkringar AB är navet i denna samverkan. Den grundläggande uppgiften är att leda och samordna det gemensamma strategiska arbetet och utvecklingsarbetet inom länsförsäkringsgruppen och att ge service till länsförsäkringsbolagen.

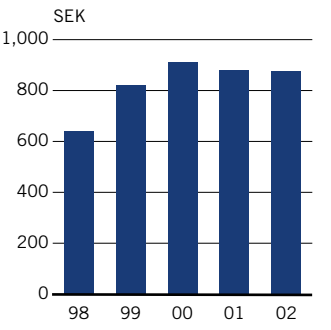
Omstrukturering av koncernen

Under 2002 har en omstrukturering av Länsförsäkringar AB koncernen fortsatt, mot en mer renodlad roll som länsförsäkringsgruppens service- och utvecklingsbolag. Beslut fattades under året om att trafikförsäkringen från den 1 januari 2004 tecknas av länsförsäkringsbolagen och att tecknandet i Länsförsäkringar Sak samtidigt upphör. Det förstärker ytterligare det lokala konceptet och följer länsförsäkringsidén om att verksamhet som kan ligga lokalt också ska göra det. För Länsförsäkringar AB innebär beslutet att den affärsdrivande sakförsäkringsverksamheten trappas ner och fokus tydligare läggs på service och utveckling. Avtalet om kapitalförvaltning som under 2002 slöts med ABN AMRO innebär att finansavdelningen inom Länsförsäkringar AB tydligare kan fokusera på det strategiska arbetet med till exempel ägaransvar och placeringsinriktning.

Ägarförhållanden

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av länsförsäkringsbolagen tillsammans med 10 socken- och häradsbolag. Aktieinnehavet räknas in i bolagens konsolideringskapital och bolagen ställer samma marknadsmässiga krav på avkastning på dessa aktier som på noterade aktier och andra placeringstillgångar. Sedan 1998 har värdetillväxten varit 37 procent. Ägarnas

Länsförsäkringar AB-aktiens substansvärde

Länsförsäkringsbolagen äger aktier i det gemensamma bolaget Länsförsäkringar AB. Länsförsäkringsbolagen ställer samma krav på avkastningen som de gör på noterade aktier och andra placeringstillgångar. Sedan 1998 har värdet ökat med 37 procent.

avkastningskrav på det egna kapitalet för perioden 2001–2003 är i genomsnitt 5 procentenheter över den 5-åriga obligationsräntan.

Samarbetsformer och avtal

De 24 länsförsäkringsbolagen samverkar i gemensamma strategiska frågor inom ramen för ett ägarkonsortium, vilket regleras av ett konsortialavtal. Härutöver finns en rad samarbetsorgan på olika nivåer inom gruppen. Länsförsäkringsbolagens ordförande och verkställande direktörer samlas regelbundet till överläggningar tillsammans med ledningen i Länsförsäkringar AB. Andra samverkansorgan är Länsförsäkringar ABs styrelse, divisionsstyrelserna inom Länsförsäkringar AB samt olika funktionsråd.

Kapitalallokering

Länsförsäkringar ABs uppgift är att äga och leda den koncern som utgörs av gruppens gemensamma bolag. I uppgiften ingår även att optimera kapitalanvändningen i koncernen, samt se till att dotterbolagen har tillräckligt kapital för den verksamhet som bedrivs. Åren 2001–2002 genomfördes förändringar i Länsförsäkringar ABs juridiska organisation i syfte att tydliggöra denna uppgift. Detta fick till följd att sakförsäkringsrörelsen nu bedrivs i ett separat dotterbolag. I Länsförsäkringar AB finns koncerngemensamma funktioner, men ingen egen rörelse.

Rating för Länsförsäkringar

Länsförsäkringar AB tilldelades 2002, för andra året i rad, kreditbetyget A1 av institutet Moody's (juli 2002). Kreditbetyget får Länsförsäkringar för den starka och stabila närvaron i Sverige, länsförsäkringsbolagens höga konsolidering, den låga riskprofilen inom sakförsäkring samt Länsförsäkringar ABs strategiska roll inom Länsförsäkringar. Länsförsäkringar Sak har erhållit kreditbetyget A med utsikten "stable" av Standard & Poor's, och får därmed det högsta kreditbetyget av alla försäkringsbolag i Sverige (november 2002). Länsförsäkringar Bank har av Standard & Poor's tilldelats kreditbetyget K1 för kortsiktig upplåning och betyget BBB+ för långsiktig upplåning (juli 2002).

Bolag	Institut	Rating
Länsförsäkringar AB	Moody's	A1
Länsförsäkringar Sak	Standard & Poor's	A
Länsförsäkringar Bank	Standard & Poor's	K1/BBB+
Humlegården	Standard & Poor´s	A
Länförsäkringar Liv	Standard & Poor´s	Api
Agria	Standard & Poor´s	A-pi

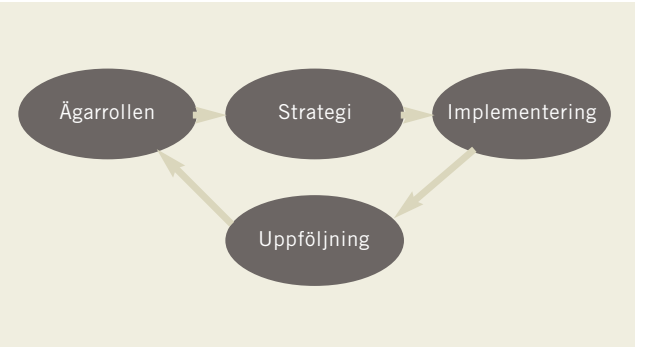
Aktieägare

	Antal aktier			Andel av
Bolag	A	B	C	kapital, %
Länsförsäkringar Skåne	141 849	468 566	–	9,7
Länsförsäkringar Stockholm	129 212	451 138	–	9,2
Östgöta Brandstodsbolag	114 155	304 919	–	6,7
Dalarnas Försäkringsbolag	104 708	312 423	–	6,6
Länsförsäkringar Älvsborg	100 176	311 550	–	6,5
Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän	87 010	294 047	–	6,0
Länsförsäkringar Jönköping	82 812	253 733	–	5,4
Länsförsäkringar Bergslagen	86 351	244 870	–	5,3
Länsförsäkringar Uppsala	73 298	227 613	–	4,8
Länsförsäkringar Skaraborg	64 058	218 295	–	4,5
Länsförsäkringar Södermanland	58 117	172 547	–	3,7
Länsförsäkringar Västerbotten	57 195	167 635	–	3,6
Länsförsäkringar Gävleborg	60 058	162 169	–	3,5
Länsförsäkringar Halland	56 785	160 886	–	3,5
Länsförsäkringar Kalmar län	56 717	157 102	–	3,4
Länsförsäkringar Västernorrland	50 186	147 216	–	3,1
Länsförsäkringar Jämtland	35 795	121 012	–	2,5
Länsförsäkring Kronoberg	36 701	108 423	–	2,3
Länsförsäkringar Värmland	31 160	109 294	–	2,2
Länsförsäkringar Kristianstad	27 258	88 755	–	1,8
Länsförsäkringar Göinge	22 724	85 397	–	1,7
Länsförsäkringar Norrbotten	16 960	91 365	–	1,7
Blekinge Länsförsäkringsbolag	23 088	63 984	–	1,4
Länsförsäkringar Gotland	16 305	38 515	–	0,9
Wasa Stiftelse	–	1	–	0,0
10 socken- och häradsbolag	–	–	2 450	0,04
Totalt antal aktier	**1 532 678**	**4 761 455**	**2 450**	**100,0**

Strategi för konkurrenskraftig avkastning

Ansvaret för finansförvaltningen inom Länsförsäkringar finns dels inom respektive länsförsäkringsbolag, dels inom Länsförsäkringar AB. Inom Länsförsäkringar AB finns en gemensam specialistfunktion (nedan kallad Finans) med ansvar för kapitalförvaltningen för koncernens liv- och sakförsäkringsbolag, fondbolag samt Agria Djurförsäkring och ett antal mindre koncernbolag.

Ett viktigt led i att skapa en konkurrenskraftig avkastning är en väl förankrad beslutsprocess med tydliga rutiner och gränssnitt. För att kunna åstadkomma en konkurrenskraftig avkastning tillämpar Finans en strategi för kapitalförvaltning som sammanfattas i en så kallad investeringsprocess. Processen består av fyra delar.

I grova drag kan investeringsprocessen sammanfattas som att *ägarrollen* står för visioner och mål med ägandet, vilket är grunden för *strategin*. Den fastställda strategin *implementeras* och slutligen görs en *uppföljning* och utvärdering av förvaltningsresultat.

Ägarrollen står för Länsförsäkringars visioner och mål med ägandet av tillgångarna i syfte att skapa högsta möjliga avkastning åt försäkringskunderna. Det är styrelsen för verksamheterna i livförsäkring, sakförsäkring, fond och Agria som ansvarar för förvaltningen och beslutar om vision och mål. Vision och mål beskrivs i ett antal policydokumet, exempelvis ägarpolicy, konsolideringspolicy och skuldtäckningspolicy. Dessa policies utgör ramen inom vilken bolagens placeringstillgångar ska förvaltas. Ägarrollen inbegriper också den ägarmakt som utövas vid till exempel bolagsstämmor, i egenskap av ställföreträdare för kunderna.

Strategi innebär att Finans beräknar den långsiktigt önskade tillgångsfördelningen för respektive bolag. Denna del är mycket viktig, inte minst för livförsäkringsbolagets traditionella förvaltning där kunderna garanteras en viss avkastningsnivå (före avgifter och avkastningsskatt) över spartiden, för närvarande 3 procent. Den långsiktiga strategin bestäms främst utifrån de risker som finns i bolagens balansräkningar på tillgångs- och skuldsidan och av deras samvariation. Strategin påverkas också av legala restriktioner samt restriktioner som följer av Länsförsäkringars visioner och mål med ägandet. Den långsiktiga strategin sammanfattas i form av en referensportfölj. Referensportföljen visar hur tillgångarna långsiktigt ska vara fördelade mellan tillgångsslag såsom aktier, räntebärande värdepapper, Alternativa Investeringar och fastigheter för att avkastningen ska bli så god som möjligt. Beslutet kring referensportföljen är av central betydelse, eftersom undersökningar visar att en väsentlig del av en portföljs resultat på sikt kan tillskrivas fördelningen mellan olika tillgångsslag.

Det är dock inte alltid möjligt, eller mest effektivt, att placera utifrån den långsiktiga referensportföljen. Detta kan exempelvis bero på risker i balansräkningen och på placeringsmarknaderna. I dessa situationer beräknar Finans en kortsiktigare tillgångsfördelning i form av en normalportfölj som i vissa avseenden kan avvika från referensportföljen.

I strategimomentet ingår också för Finans att välja lämplig förvaltarstruktur och typ av förvaltare.

Vid **implementering** av strategin gäller det för Finans att hitta de bästa förvaltarna av aktier, räntebärande värdepapper och Alternativa Investeringar. Länsförsäkringar har valt att låta en enskild förvaltare, ABN AMRO, förvalta största delen av aktier och

Lokala i hela världen med ABN AMRO

Länsförsäkringar och ABN AMRO inledde under 2002 ett samarbete kring den löpande förvaltningen av huvuddelen av Länsförsäkringars tillgångar som förvaltas för kunders räkning, totalt cirka 100 miljarder kronor. Målet för det samarbetsavtal som Länsförsäkringar ingått är hög och trygg avkastning.

Samarbetet innebär att ABN AMRO från och med juni 2002 sköter den löpande förvaltningen av huvuddelen av Länsförsäkringars livförsäkrings- och fondkunders sparande.

Genom samarbetet får kunderna tillgång till en global förvaltning av hög internationell klass. Kraven på internationell kapacitet för analys och förvaltning hos en kapitalförvaltare har ökat dramatiskt. Det är idag nödvändigt att kunna värdera alla placeringsalternativ som finns på världens finansmarknader. Samarbetet med ABN AMRO innebär också att Länsförsäkringars kunder får tillgång till fler internationella fonder, både för direkt fondsparande och för sparande i fondförsäkringar.

Ansvaret för avkastningen på kundernas kapital kvarstår hos Länsförsäkringar som också utövar ägaransvaret och beslutar om den strategiska placeringsinriktningen samt risker. ABN AMROs förvaltning sker mot tydliga, av Länsförsäkringar satta, risknivåer och avkastningskrav. Länsförsäkringar kan säga upp det tioåriga förvaltningsavtalet om inte kraven på avkastning uppfylls.

räntebärande värdepapper. För att konkurrensutsätta ABN AMRO har ett antal konkurrerande förvaltare valts till att förvalta en mindre del av tillgångarna. Alternativa Investeringar hanteras av Nordic Alternative Investment Advisors och fastighetsinnehavet förvaltas för länsförsäkringsgruppen av fastighetsbolaget Humlegården.

I implementeringen ingår även att definiera uppdragen till förvaltarna. I detta ingår att ange vilken risk förvaltarna får ta i form av avvikelser från normalportföljen men även relativa risker, ange de jämförelseindex som ska gälla, avkastningskrav samt övriga restriktioner och definitioner som följer med ett förvaltningsuppdrag. Förvaltarnas uppgift är sedan att skapa bästa möjliga avkastning givet de ramar och riktlinjer de fått. Detta sker genom en så kallad aktiv förvaltning, vilket exempelvis kan innebära att förvaltarna väljer att ha en sammansättning av aktier i en portfölj som avviker mot de jämförelseindex som gäller för portföljen.

Uppföljning innebär att Finans regelbundet förmedlar information om avkastning och utvärdering till styrelsen för respektive liv- och sakförsäkringsverksamhet inom Länsförsäkringar AB. Styrelsen är därmed alltid informerad om på hur förvaltningen av tillgångarna utvecklas. Förvaltarutvärderingen omfattar en regelbunden kvalitativ och kvantitativ analys av förvaltarna och förvaltningsresultatet. I utvärderingen ingår regelbundna möten mellan specialister från Finans och de som sköter den löpande förvaltningen. Inom ramen för uppföljning kontrolleras också att förvaltarna hållit sig till givna ramar och riktlinjer.

Omvärld

Osäkerhet präglade marknaden

Det gångna året kan karakteriseras av osäkerhet. Ständigt nya orosmoln dök upp på himlen och överskuggade allt annat. Ekonomin vände dock upp under 2002, börsfall och osäkerhet till trots.

I slutet av 2001 började konjunkturindikatorerna vända uppåt och börsen gjorde en tillfällig andningspaus. År 2002 inleddes dock med nya negativa nyheter i form av redovisningsskandaler som flöt upp till ytan. Marknaden chockades av att stora amerikanska jättebolag som Enron kunde gå i konkurs. Förtroendet för företagsledare och revisorer naggades rejält i kanten. Till osäkerheten om företagens framtida förmåga att skapa vinster lades nu också osäkerheten kring det faktiskt redovisade resultatet. Den ökade osäkerheten medförde ytterligare flykt till tryggare tillgångsslag. Börs och räntor fortsatte att falla. Konjunkturen såg emellertid ut att fortsätta stabiliseras under våren. Företag och hushåll andades ökad optimism inför framtiden. Optimismen grusades dock under sensommaren i samband med att konflikten i Mellanöstern blossade upp. Under hösten blev krigshotet mot Irak alltmer konkret. Ovissheten har bidragit till att ekonomiska bedömare har reviderat ned sina tillväxtantaganden för framför allt inledningen av 2003. Osäkerheten på marknaden bromsar konjunkturåterhämtningen. Minskad osäkerhet är därför nyckeln till att ekonomin kommer på fötter och börskurserna stabiliseras.

Allt är inte nattsvart

Ett börsfall i Sverige på 37 procent under fjolåret innebär inte att allt har varit lika eländigt. Tillväxten har förbättrats från de bottennivåer som redovisades i slutet av 2001. Hushållen har gynnats av ett lågt ränteläge, låg inflation och sänkta skatter. Hushållens reala inkomstutveckling har med andra ord varit god, vilket har hållit uppe konsumtionstakten. Dessutom har de låga räntorna bidragit till att huspriser har fortsatt att stiga. Villapriserna i hela landet steg med 10 procent i fjol. Det betyder att hushållens förmögenhet har stigit trots aktiefallet, men framtidsutsikterna är osäkra. I takt med det svagare ekonomiska läget och de eskalerande sjukpenningsersättningarna har budgetsituationen blivit alltmer ansträngd. Hushållen kommer därför känna av att den disponibla inkomsten minskar 2003 efter det att skatter och avgifter är betalda. I kombination med att arbetslösheten antagligen kommer att stiga efter fjolårets alla varsel, minskar sannolikt hushållens konsumtion i år. Det är därför företagen som måste börja investera för att ekonomin ska vända. Hittills har företagen dragit ned på investeringar och gjort kraftiga kostnadsnedskärningar. Det innebär att företagen är bättre rustade nu än tidigare. Det är inte särskilt troligt att ett kraftigt investeringsuppsving är omedelbart förestående. Så länge osäkerheten är hög på marknaden kommer företagen fortsätta att agera försiktigt. Amerikansk BNP växte med 2,4 procent 2002, vilket är betydligt högre än den blygsamma uppgången på 0,3 procent 2001. EMU-området däremot, fortsätter att halka efter. Samtidigt som hushållen i USA, och även till viss del i Sverige, har fortsatt konsumera i en relativt hög takt har läget för de europeiska hushållen sett mer bekymmersamt ut. Arbetslösheten har fastnat på en hög nivå samtidigt som budgetsituationen inte har medgivit några extra stimulansåtgärder. Inkomstsituationen i EMU-området har med andra ord varit betydligt sämre än i USA och Sverige. Utöver det generella efterfrågebortfallet i omvärlden har industrin dessutom drabbats av den allt svagare dollarn. Starkare euro medför ett hårdare konkurrensklimat för de europeiska exportföretagen.

Sammanfattningsvis kommer visserligen den osäkerhet som råder att bromsa en starkare konjunkturåterhämtning, men när väl det geopolitiska klimatet stabiliseras, väntas ändå en gradvis förbättring av tillväxten under året. Ett mer kraftfullt uppsving väntas dock inte förrän under 2004.

Tredje året i rad med fallande börser

Börserna föll både 2000 och 2001. Till detta lades att det svenska börsåret 2002 går till historien som ett av de sämsta börsåren någonsin. Den svenska börsen fortsatte att missgynnas relativt andra bredare börsindex på grund av den stora exponeringen i telekomsektorn. Ericsson föll från en kurs på 40 kronor i början av året till 6 kronor i slutet av året. Ett ras på 85 procent.

Ett bredare amerikanskt börsindex visade en nedgång på 24 procent och ett världsindex föll 20 procent under 2002. Redovisningsskandaler, fortsatt svaga företagsresultat, osäkerhet om konjunkturen och allmän geopolitisk oro bidrog till det bistra börsklimatet 2002. De högt ställda förväntningarna på företagens framtida förmåga att skapa vinster fortsatte att justeras ned under fjolåret. Företagens resultat har dock blivit bättre efter de kostnadsnedskärningar som har gjorts. I USA har produktiviteten fortsatt att vara stark, vilket är positivt för framtida vinster. När osäkerheten minskar finns det därför skäl att se fram emot ett ökat risktagande. Företagen kommer så smått att börja nyinvestera och placerare kommer sannolikt att leta sig tillbaka till börsen. Risken för bakslag är dock fortfarande stor.

Räntorna på historiskt låga nivåer

Parallellt med börsfallet har även räntorna fortsatt att gå ned under fjolåret. I USA föll den långa räntan 1,35 procentenheter och den svenska motsvarigheten gick ned 0,65 procentenheter. Sammantaget innebär det att de långa räntorna har kommit ned på historiskt låga nivåer. Allmän osäkerhet har fått placerare att sky börsen för säkrare placeringar, vilket har tryckt ned räntorna under året. Dessutom har konjunkturutsikterna varit relativt dystra och inflationshotet har varit nästintill obefintligt. Svag konjunktur, börsfall och osäkerhet i Irakkonflikten fick dessutom den amerikanska centralbanken att vidta ytterligare åtgärder under hösten. Den amerikanska styrräntan är nu på historiskt låga 1,25 procent. Även den europeiska centralbanken, ECB, har följt efter och sänkt räntan till 2,50 procent. Riksbanken höjde räntan i två steg under våren när konjunkturindikatorerna fortfarande pekade uppåt. I samband med den förnyade oron på marknaden under hösten tog dock Riskbanken tillbaka de tidigare höjningarna genom att sänka räntan till 3,75 procent.

Med tanke på att få bevis hittills finns som kan styrka att en konjunkturuppgång är under uppseglande finns det ingen anledning att vänta sig att centralbankerna har någon brådska med att lägga om penningpolitiken i en mer restriktiv riktning. I Europa kan det snarare röra sig om ytterligare någon räntesänkning innan botten är nådd. För Sveriges del kommer fokus under 2003 att vara på folkomröstningen om EMU. Ett ja till EMU kommer sannolikt att innebära att räntorna kommer att närma sig EMU-räntorna eftersom ett inträde i valutaunionen betyder att den framtida penningpolitiken kommer att skötas av ECB och inte av Riksbanken. Utgången i valet är en öppen fråga då andelen ja- och nejsägare väger jämt, samtidigt som andelen osäkra stadigt har ökat.

Alternativa Investeringar

Private Equity. De fortsatta fallen i aktiemarknaderna världen över har nu börjat få rejält genomslag i prisförväntningar hos säljare av onoterade bolag. Den tidigare mycket låga förvärvsaktiviteten bland

Kronans år

I flera års tid har den allmänna uppfattningen varit att den svenska kronan har varit undervärderad. Svensk ekonomi har uppvisat styrkor som borde ha lett till en förstärkning av valutan, så som stora bytesbalansöverskott, sunda statsfinanser och låg inflation. Under 2002 kom förstärkningen. Till stor del har en allmän dollarförsvagning varit grunden för den starkare kronan. Mot dollarn har kronan stärkts med hela 17 procent, medan förstärkningen gentemot euron har varit betydligt mer blygsam på 2 procent. Gentemot Sveriges största handelspartners, mätt med TCW-index, har kronan stärkts cirka 4,5 procent under fjolåret. För framtiden blir naturligtvis utgången av folkomröstningen angående ett svenskt medlemskap i EMU avgörande för kronans utveckling mot euron. Visserligen finns det potential för kronan att på egna meriter stärkas ytterligare mot euron, men blir det ett nej till EMU kommer kronan säkerligen initialt snarare att försvagas något. Samtidigt är det inte särkilt troligt att dollarn kommer att fortsätta försvagas. Med tanke på de relativt USA svagare tillväxtförutsättningarna i EMU-området är det snarare sannolikt att dollarn återhämtar sig, även om det stora bytesbalansunderskottet talar för det motsatta. Kronan kan komma att stärkas ytterligare något under 2003, framför allt mot euron.

köpare av mogna onoterade bolag (så kallade Buyouts) vändes under den senare delen av året och ett antal betydelsefulla affärer kunde genomföras. Intresset bland industriella aktörer för förvärv av Private Equity-aktörernas portföljbolag är dock fortsatt mycket lågt och börsen är inte receptiv. I Venture Capital-segmentet, som genomlevt flera år av svåra omständigheter, syns ännu ingen ljusning.

Absolute Return. Den under senare år dramatiskt ökade efterfrågan på hedgefonder har som väntat fört med sig att många nya aktörer startat verksamheter. Kvaliteten är tyvärr ofta låg och besvikelserna låter inte vänta på sig. 2002 blev det sämsta året för hedgefonder på mycket länge. Som exempel kan nämnas att amerikanska hedgefonder levererade det sämsta resultatet sedan 1987 (–3,4 procent).

Tufft på fastighetsmarknaden

Marknaden i Stockholm har under 2002 präglats av ökade vakanser och lägre hyror, till följd av den nedgång i konjunkturen som regionen har känt av. En annan bidragande orsak är nyproduktionen av kontor som satt ytterligare press på hyrorna. En del av nyproduktionen har varit av spekulativ art där man inte haft kontrakterade hyresgäster innan byggstart. Vakanserna uppgick vid årets slut till knappt 10 procent för storstockholmsregionen, med en spridning från drygt 15 procent i Kista till 6–7 procent i city.

Hyran för bästa läge i city bedöms vid utgången av året ha varit cirka 4 500 kronor, därefter följer en glidande skala till nivåer i Kista på cirka 1 500 kronor. På hyresmarknaden märks även en ”flykt till kvalitet” där fastigheternas läge, skick och effektivitet blivit betydelsefulla inslag.

Under senaste halvåret har noterats en något större aktivitet på hyresmarknaden. Men även om hyresfallet tycks ha minskat är det svårt att avgöra om en vändning är i sikte. Den allmänna ekonomiska utvecklingen har fortsatt att vara svag och än syns inga tydliga tecken på en snabb och stark återhämtning. Det finns därmed skäl att vara försiktig i bedömningen av fastighetsmarknaden även om en något ljusare konjunkturbild väntas under andra halvåret.

Fastighetsmarknaden har präglats av ett stort intresse från utländska investerare. Stockholm har numera blivit en del av den europeiska fastighetskartan och framför allt större objekt har oftare internationella köpare än tidigare. Samtidigt har svenska institutioner blivit mindre aktiva som köpare, till viss del kompenserat av privatpersoner som har blivit mer aktiva.

Det är troligt att fler internationella fonder kommer att köpa fastigheter i Sverige. Det är i första hand stockholmsmarknaden som intresserar internationella investerare på grund av dess storlek. Genomlysning av den svenska fastighetsmarknaden har också ökat.

Förändringsarbete för att möta nya krav

Redan 2001 vidtogs omfattande åtgärder inom Länsförsäkringar AB för en anpassning till rådande ekonomiska läge. En åtgärd var att införa anställningsstopp, en annan att införa lönestopp för koncernledningens chefer. Ett ytterligare beslut var att tillämpa förtida pensionering som dessutom var en åtgärd för att möta kommande övertalighet. Beslut togs även att starta en resursorganisation för övertaliga medarbetare. Medarbetaren genomgår ett utvecklingsprogram i syfte att efter sex månader få ett beslutsunderlag som vägledning i sökandet efter ett nytt passande jobb. Under 2002 har divisioner och koncerngemensamma enheter sett över verksamheterna, vilket påverkat både organisation och bemanning.

Förändringsarbete inom division Liv

Under 2002 har ett förändringsarbete bedrivits i syfte att öka konkurrenskraften i Länsförsäkringars livförsäkringsverksamhet. De övergripande målen i förändringsarbetet är konkurrenskraftig kapitalavkastning, ökad premieinkomst, nöjda kunder, motiverade medarbetare och hög effektivitet. Bland dessa mål sätts hög effektivitet främst. Det sker nu en kraftfull satsning på att sänka driftskostnaderna.

För att säkerställa fortsatt lönsamhet har en översyn skett av divisionens kompetens, organisation och bemanning. Den nya organisationen är sedan 1 januari 2003 anpassad till divisionens roll; att utveckla tjänster och produkter och ge service till länsförsäkringsgruppens livförsäkringsverksamhet. Den nya organisationen har 450 medarbetare, vilket har medfört en övertalighet med cirka 100 medarbetare.

Förändringsarbete inom division Sak

Även division Sak genomförde en förändringsprocess i syfte att kartlägga framtidens krav på kompetens för att bättre svara mot länsförsäkringsbolagens och kundernas behov av nya tjänster. Från att ha haft tyngdpunkten på affärsdrivande verksamhet ska verksamheten fokuseras på en tydlig konsult- och specialistorganisation. Förändringsarbetet startade med en genomlysning av verksamheten i form av funktionsplaner som i första hand tagit fasta på yrkeskunskapen. Bemanning, kompetens och effektivitet ska kvalitetsmässigt kunna konkurrera med liknande externa verksamheter idag och i framtiden.

Under 2002 har medarbetarantalet varit cirka 490. Vid årsskiftet 2002/2003 hade antalet minskat till 438. Under 2003 kommer ytterligare en successiv neddragning att ske och vid utgången av detta år förväntas sakdivisionen ha en personalstyrka om 415 medarbetare. Det motsvarar en minskning med cirka 15 procent jämfört med 2002.

Länsförsäkringar och ABN AMRO

Det strategiska beslutet att inte längre bedriva kapitalförvaltning i egen regi utan istället knyta ett långsiktigt samarbetsavtal med ABN AMRO berörde totalt 83 medarbetare.

Övertaligheten löstes genom bland annat nytt arbete inom Länsförsäkringar AB eller inom ABN AMRO, via pensioneringar och frivillighetserbjudanden.

Humlegården Management AB

I oktober bildades Humlegården Management AB genom en sammanslagning av Länsförsäkringar ABs fastighetsorganisation och Humlegården. Ett minskat fastighetsbestånd samt effekter av den effektivisering som uppnåddes med en gemensam organisation ledde till en personalminskning på cirka 35 tjänster. Dessa medarbetare har erbjudits olika lösningar, bland annat utvecklingsprogram inom resursorganisationen.

Nöjda medarbetare och populär arbetsgivare

Medarbetarindex i Länsförsäkringar AB koncernen ökade för tredje året i rad. År 2002 höjdes medarbetarindex (NMI) till 75,7 från 73,4. Den första mätningen som gjordes var 1999, vilket var året efter fusionen med Wasa, och då var index 67,6. Länsförsäkringar hamnade, liksom året innan, på elfte plats i rankingen av Sveriges mest populära arbetsgivare.

Länsförsäkringars själ

År 2001 gjordes en kartläggning av Länsförsäkringars värderingar och själ. Syftet med studien var att skapa ett underlag för fortsatta diskussioner kring gruppens affärsmodell, konstitution och strategiska plattform. För att tydliggöra roller och affärsmodell har bland annat den strategiska plattformen och länsförsäkringsbolagens uppdrag till Länsförsäkringar AB tydliggjorts. Hösten 2002 inleddes också ett arbete med syfte att definiera en gemensam värdegrund i Länsförsäkringar AB. Ett antal värderingar har arbetats fram som kan ses som gemensamma förhållningssätt. Värderingarna definierar hur Länsförsäkringar AB ska agera och arbeta för att kunna fullfölja sitt uppdrag och bidra till gruppens vision. Värdeorden är: Resultat – Kundnytta – Omtanke. Under 2003 kommer samtliga medarbetare att involveras i det fortsatta arbetet med vad dessa värdeord innebär för var och en av dem.

Hälsa på arbetsplatsen

Länsförsäkringar AB är i framkant med att arbeta med hälsa på arbetsplatsen, vilket också har blivit ett nytt prioriterat fokusområde. Syftet är att arbeta med den fysiska arbetsmiljön, den psykosociala arbetsmiljön och med den egna hälsan.

För Länsförsäkringar AB har en gemensam strategi och basnivå av hälsoprogram-men*) arbetats fram. Detta för att stödja och utveckla en miniminivå av systematiskt arbetsmiljöarbete, i enlighet med arbetsgivarens lagstadgade ansvar. Basnivå innebär att varje division ska genomföra arbetsprofil vartannat år (ersätter den gamla skyddsronden) och hälsoprofil minst vart tredje år (som ersätter den tidigare hälsokontrollen).

Nya frågeområden har tagits fram inför vår attitydundersökning 2003 (NMI) som mäter både den psykiska och fysiska hälsan, ett så kallat hälsoindex som ger indikation om ”frisknärvaron” inom Länsförsäkringar AB.

KORTTIDSSJUKFRÅNVARO, %
(1–14 DAGAR, BERÄKNAT PÅ ÅRSTJÄNSTER)

	2002	2001
Kvinnor	1,8	2,2
Män	0,8	1,0

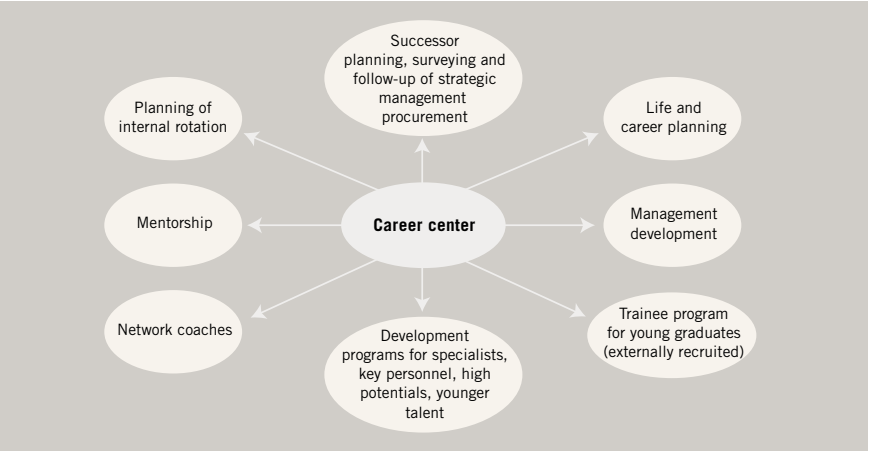
LÅNGTIDSSJUKFRÅNVARO , %
(15 DAGAR ELLER MER, BERÄKNAT PÅ ÅRSTJÄNSTER)

	2002	2001
Kvinnor	3,9	3,7
Män	1,6	1,4

Sjukfrånvaron på 15 dagar eller mer har dock ökat. En plan för förbättrad rehabilitering har inletts i syfte att medarbetaren tidigare ska komma tillbaka till arbetet med stärkt hälsa.

*) Hälsoprogram = hälso- och arbetsprofiler (HPB/APB) med frisk- och riskgruppsindelning, åtgärder och uppföljning.

Kompetensutveckling

Genom att samla samtliga utbildningsresurser inom Länsförsäkringar AB i en gemensam avdelning skapades under året förutsättningar för högre kvalitet och effektivitet. Det ska leda till en ökad koordination av utbildningarna och underlätta nödvändig kompetensutveckling bland medarbetare i länsförsäkringsgruppen och Länsförsäkringar AB för att kunna realisera varumärkesbreddningen. Övrig utveckling inom kompetensområdet har under året varit bland annat att starta Länsförsäkringars Universitet, en akademisk utbildning på distans.

Ledarskap inom Länsförsäkringar AB

Det samlade ledarindexet uppgår till 76,7 att jämföra med 73,6 år 2001. Ledarskapsindex omfattar frågeområden inom Arbetsledning, Mål och resultatorientering samt Utvecklingssamtal. Enbart arbetsledning har ökat till 77,7 jämfört med 73,4 vid förra mätningen.

LEDARSKAPSINDEX INOM LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB

	2002	2001
Arbetsledning	77,7	73,4
Mål och resultatorientering	75,1	73,5
Utvecklingssamtal	76,5	71,9

Karriärcenter som stöd för fortsatt ledarförsörjning

För att stärka ledarförsörjningen och rekryteringen internt till ledande befattningar har ett karriärcenter startat upp inom Länsförsäkringar AB. Syftet är att tillvarata och utveckla den kompetens som finns inom företaget samt att på ett strukturerat sätt öka den interna rörligheten. På detta sätt stärks också Länsförsäkringars attraktivitet som arbetsgivare.

ANTAL CHEFER MED PERSONALANSVAR

	2002	2001
Kvinnor	95	85
Män	137	141

Bonuslön för chefer

Länsförsäkringar AB har under 2002 på försök erbjudit bonuslön som ett verktyg i lönesättningen för chefer. Nedan angivna kriterier föreslås i den generella bonusöverenskommelsen:

1. Uppnådda mål enligt enhetens affärsplan
2. Enhetens NMI
3. Ledarskapsindex
4. Övriga individuella mål

Bonus maximerad till två månadslöner på ledningsnivå och en månadslön på nästa chefsnivå.

Löneväxling – möjlighet att teckna tjänstepension

Möjlighet att omvandla en del av sin lön till pensionssparande, löneväxling, är en anställningsförmån som erbjudits medarbetarna. Genom att medarbetaren avstår från en del av sin lön får medarbetaren mer i pensionspremie jämfört med eget sparande i privat pensionsförsäkring. Arbetsgivaren skjuter till en premieuppräkning som motsvarar cirka 7 procent. För att löneväxling ska kunna ske, ska årslönen överstiga 8,75 prisbasbelopp. Premieuppräkningen beror på att löneskatt på pensionskostnader är lägre än arbetsgivaravgift på lön och hela mellanskillnaden kommer medarbetaren tillgodo.

Jämställdhet

En jämställdhetsplan har utarbetats för att gälla 2002–2004. Länsförsäkringar AB kommer enligt jämställdhetslagens nya krav att årligen kartlägga, analysera, målformulera, åtgärda och mäta aktiva åtgärder i framtagen handlingsplan inom områdena: ”Arbetsförhållanden”, ”Rekrytering” och ”Kartläggning av löneskillnader”.

Arbetsförhållanden

- **Arbetsmiljö**

  Arbetsförhållandena ska lämpa sig för både kvinnor och män. I den årliga attitydundersökningen NMI görs en uppföljning av områdena Inflytande över arbetet, Arbetskrav, Arbetsledning, Kompetens m m ur ett jämställdhetsperspektiv.
  Länförsäkringar ABs mål är att indextalet ska vara högre än 70 procent i NMI.

- **Förena föräldraskap och arbete**

  Länsförsäkringar ABs mål är att 90 procent av anställda med hemmavarande barn ska uppleva möjligheten att förena föräldraskap och arbete.

- **Förebygga och förhindra att arbetstagare utsätts för sexuella trakasserier**

  Länsförsäkringar ABs mål är att ingen ska vara utsatt för sexuella trakasserier.

Rekrytering

- **Rekryteringsprocessen**

  Länsförsäkringar ABs mål är att:
  – kvinnor på ledande befattningar ska vara 30 procent år 2002 och 40 procent år 2004.
  – kvinnor och män (40/60 procent) uppmuntras att söka lediga tjänster där obalans mellan könen finns.
  – chefer ska sträva efter en jämn könsfördelning i grupp/avdelning. Där obalans finns i dag måste skillnaderna minska för att nå en jämnare fördelning.

Kartläggning av löneskillnader

- *Länsförsäkringar ABs mål är att osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män ska vara högst 5 procent år 2003 och högst 1 procent år 2004.*

Medarbetarstatistik

ANTAL TILLSVIDAREANSTÄLLDA PER DEN 31 DEC

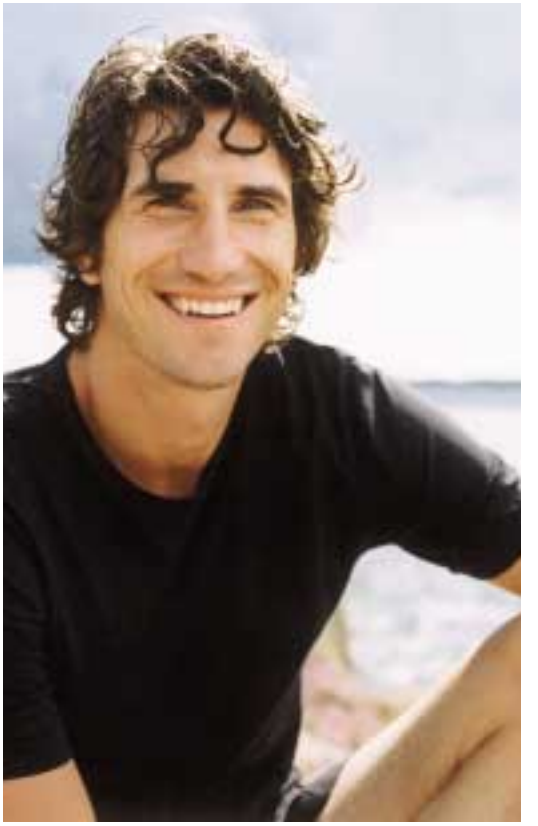
	2002	2001
– Kvinnor	1 064	1 029
– Män	804	753
Totalt	**1 868**	**1 782**
Tillsvidareanställda som slutat under året	136	132
Nya tillsvidareanställda	163	245

ÅLDERSINTERVALL

	Antal medarbetare 2002	2001
0–30 år	227	222
31–40 år	558	526
41–50 år	487	464
51–60 år	531	518
61–	65	50

MEDELÅLDER

	2002	2001
Kvinnor	42	41
Män	44	44

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Länsförsäkringar AB (publ) får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2002. Bolaget har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 24 länsförsäkringsbolagen tillsammans med 10 socken- och häradsbolag. Wasa Stiftelse innehar en aktie. Länsförsäkringsgruppen består av de 24 länsförsäkringsbolagen samt Länsförsäkringar AB koncernen.

Organisation

Förutom moderbolaget Länsförsäkringar AB (publ) omfattar koncernen

- Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ)
- Länsförsäkringar Bank AB (publ)
- Länsförsäkringar Fondförvaltning AB (publ)
- Länsförsäkringar Utveckling AB
- Försäkringsaktiebolaget Agria (publ)
- Wasa Försäkring Run-Off AB
- Länsförsäkringar Dator- och Systemservice AB (publ), namnändrat från Länsförsäkringar Kapitalförvaltning AB (publ)
- Svenska Brand Livförsäkringsaktiebolag
- Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) samt
- LF Gruppen AB, vilket är ett vilande bolag.

Underkoncernen med Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) som moderbolag där bl a Länsförsäkringar Fondliv Försäkringsaktiebolag (publ) ingår konsolideras inte i koncernredovisningen eftersom bolagets resultat i sin helhet tillfaller försäkringstagarna. Livkoncernens resultat- och balansräkningar redovisas i sammandrag på sidan 47.

Verksamhetsinriktning

Länsförsäkringar AB koncernen bedriver verksamhet inom liv-, olycksfalls-, trafik-, industri-, djur- och återförsäkring, bank och fondförvaltning. Länsförsäkringar AB koncernen har ansvaret för att leda och samordna det gemensamma strategiska arbetet och utvecklingsarbetet inom Länsförsäkringsgruppen. Länsförsäkringar AB koncernens huvuduppgift är att skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att bli framgångsrika på sina respektive marknader. Länsförsäkringsbolagen har med vissa smärre undantag kundansvaret i dessa verksamheter.

Väsentliga händelser under 2002

Omstrukturering av koncernen

Under 2002 har omstruktureringen inom koncernen fortsatt. En nedsättning av aktiekapital och överkursfond har utförts i Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB och utbetalning har gjorts till Länsförsäkringar AB i form av aktier i dotterbolagen Försäkringsaktiebolaget Agria, Wasa Försäkring Run-Off AB samt Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Under året har Länsförsäkringar AB förvärvat Svenska Brand Livförsäkring AB från Försäkrings AB Svenska Brand samt sålt IT Bolaget i Strömsholm AB till Försäkringsaktiebolaget Agria.

Värdeutvecklingen på aktien för Länsförsäkringar AB koncernen

Som framgår av femårsöversikten på sidan 21 har substansvärdet på aktien för Länsförsäkringar AB koncernen ökat med 37 procent sedan 1998.

Kapitalförvaltningsavtal

Länsförsäkringar AB koncernen har under 2002 inlett ett samarbete med ABN AMRO om den löpande förvaltningen av huvuddelen av placeringstillgångarna, totalt cirka 100 miljarder kronor. Förvaltningen överfördes under juni 2002 till ABN AMRO. I och med detta avvecklades Länsförsäkringar Kapitalförvaltning ABs förvaltningsverksamhet. Målet med samarbetet är hög och trygg avkastning. Genom samarbetet får kunderna tillgång till en global förvaltning av hög internationell klass.

Kapitalförvaltningsavtalet med ABN AMRO är på tio år med möjlighet till förlängning under vissa förutsättningar ytterligare fem år. Långsiktighet och kontinuitet i kapitalförvaltningen är viktigt dels för att uppnå långsiktigt god avkastning, dels för erhållande av kostnadseffektivitet och för att kunna dra nytta av stordriftsfördelar. Ett långsiktigt samarbete ligger i såväl uppdragsgivarens som uppdragstagarens intresse.

Förtida uppsägning, liksom utebliven förlängning av avtalet i fem år, kan i flera fall leda till skyldighet för Länsförsäkringar Sak att återbetala hela eller del av köpeskillingen. Storleken på den återbetalning av köpeskilling som Länsförsäkringar Sak kan bli skyldig att erlägga vid förtida uppsägning varierar beroende dels på uppsägningsgrund, dels på när under avtalets löptid uppsägningen sker. Ju tidigare uppsägning desto större återbetalningsbelopp. Ett flertal möjligheter till förtida uppsägning från främst Länsförsäkringar Saks sida föreligger. Med hänsyn till avtalets utformning och parternas gemensamma intresse av långsiktigt samarbete samt uppsägningsgrunderna som sådana, bedöms sannolikheten för förtida uppsägning vara mycket låg.

Under året träffades även en överenskommelse med Nordic Alternative Investment Advisers om rådgivning av Alternativa Investeringar såsom Private Equity och Hedgefonder. Totalt uppgår Alternativa Investeringar till cirka 6,6 miljarder varav 5,5 miljarder avser livförsäkringsbolagets

placeringstillgångar. Syftet med överenskommelsen är att säkerställa en hög och trygg avkastning inom ett finansiellt tillväxtområde.

Lokal trafikkoncession

Länsförsäkringars ägarkonsortium har beslutat att trafikförsäkringsaffären ska överföras från Länsförsäkringar Sak till länsförsäkringsbolagen den 1 januari 2004.

Marknadsutveckling

Sakförsäkring

Totalmarknaden för sakförsäkring i Sverige mätt som inbetald premie har vuxit med 14,3 procent under 2002 och uppgår nu till 43 402 Mkr. Ökningen förklaras i huvudsak av premiehöjningar som gjorts genomgående i branschen för att möta ökande skadekostnader.

Länsförsäkringsgruppen har under året förstärkt den marknadsledande positionen inom sakförsäkring. Den totala marknadsandelen för länsförsäkringsgruppen, mätt i inbetald premie, har ökat till 29,2 (28,9) procent under 2002. Trots nödvändiga premiehöjningar har marknadsandelarna ökat inom samtliga produktområden. Marknadsandelen för trafikförsäkring, som representerar merparten av den försäkringsrörelse som bedrivs i Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB, har ökat under året och uppgår till 35,7 (34,7) procent, mätt i antal försäkringar.

Bankverksamhet

Länsförsäkringars bankverksamhet har sedan starten för sju år sedan stadigt utvecklats och idag är erbjudandet till målgrupperna privatpersoner och lantbrukare komplett. De omfattande satsningarna ger resultat. Privata Affärer har utsett Länsförsäkringar till ”Årets Bank 2002” och Länsförsäkringar har enligt Svenskt Kvalitetsindex 2002 Sveriges mest nöjda bankkunder. Utmärkelserna är konkreta bevis för att Länsförsäkringars bankverksamhet utvecklats från nischbank till fullsortimentsbank.

Fondförvaltning

Av den totala fondmarknaden har Länsförsäkringar Fondförvaltning ökat sin marknadsandel till 3,8 (3,7) procent. Totalt antal fonder uppgår till 36 (33) stycken med en förvaltad volym om 26 554 (31 752) Mkr. Nettoinflödet under året uppgick till 3 304 (3 954) Mkr.

Under 2002 träffades ett långsiktigt förvaltningsavtal med ABN AMRO och deras svenska dotterbolag Alfred Berg för samtliga Länsförsäkringars fonder. Från 1 juni sköter ABN AMRO och Alfred Berg den löpande förvaltningen av Länsförsäkringars värdepappersfonder. Länsförsäkringar lämnar tydliga instruktioner till förvaltarna avseende vilka avkastningskrav som ska uppnås och vilken aktiv risk man får utnyttja i förvaltningen och följer fortlöpande upp förvaltningsresultaten.

Länsförsäkringar har utsetts till årets Räntefondförvaltare 2002 av tidningen Sparöversikt.

Liv- och fondlivförsäkring

Marknadsandelarna för Länsförsäkringars livverksamhet ökade kraftigt och uppgick, mätt som andel av nyförsäljningen, till 10,5 (7,7) procent. Mätt som premieinkomst uppgick marknadsandelen till 9,1 (8,7) procent. Den totala premieinkomsten för liv- och fondlivförsäkring minskade med 8 procent och uppgick till 8 127 (8 857) Mkr.

Länsförsäkringar Livs konsolideringsnivå uppgick den 31 december 2002 till 86 (98) procent och solvensen till 120 (141) procent. Solvensen är ett mått på hur väl ett livförsäkringsbolag klarar av att leva upp till de, gentemot kunderna, garanterade åtagandena.

Sedan Länsförsäkringar startade med livförsäkringsverksamhet 1986 har Länsförsäkringar Livs traditionella livförsäkringssparare haft en genomsnittlig återbäring motsvarande 10,7 procent per år.

Risker och exponeringar i verksamheten

Beskrivningen av riskerna avser Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB. I övriga bolag inom koncernen kan viss variation förekomma på grund av olikheter i bolagens affärsstruktur.

Försäkringsrisker

Försäkringsrörelsen i Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB består till största delen av trafikförsäkring, företagsförsäkring och mottagen återförsäkring.

Företagets totala åtagande för pågående försäkringar samt för oreglerade skador uppgår till 13 miljarder kronor. Uppskattningen av kostnaden för de oreglerade skadorna är förknippade med bland annat osäkerhet om vad skadan, kanske flera år framåt i tiden, kan komma att kosta. Detta är särskilt märkbart inom trafikförsäkringen som utgör merparten av företagets åtagande. Här finns en stor osäkerhet om den framtida kostnadsutvecklingen till följd av en kostnadsövervältring från samhället till försäkringsbolagen, det bekymmersamma arbetsmarknadsläget med lägre grad av arbetsmässig rehabilitering samt utökade möjligheter till omprövning av redan fastställda skadeersättningar. Om den årliga kostnadsökningen blir en procent högre än den som antagits ökar avsättningsbehovet med cirka 600 Mkr.

En viktig del av samarbetet inom länsförsäkringsgruppen är den gemensamma återförsäkringen. Genom att sprida riskerna för storskador mellan de olika länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB minskar beroendet av extern återförsäkring. Den externa återför-

säkringen begränsar länsförsäkringsgruppens nettoexponering vid en skadehändelse till mindre än en procent av konsolideringskapitalet.

Under 2001 gjordes en fullständig översyn inom företagsaffären i syfte att förhindra oförutsedda risker. Samtliga risker har genomlysts ur aspekterna riskurval och lönsamhet. För att förbättra riskspridningen och samtidigt öka delaktigheten och insikten för länsförsäkringsbolagen har hela företagsaffären på egendomssidan lagts ut som koassurans med länsförsäkringsbolagen.

Risker i Finansförvaltningen

Risker inom Finansförvaltningen kan delas in i olika delar. De huvudsakliga finansiella riskerna som bolaget är exponerat för är marknadsrisker, främst i form av aktiekursrisk, ränterisk och valutarisk. Andra risker som uppstår i verksamheten är likviditets-, kredit- och operationella risker.

För information om kapitalavkastning 2002 hänvisas till kapitalavkastningstabellerna i årsredovisningarna för respektive dotterbolag som är försäkringsbolag.

Valutarisk

Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB har både tillgångar och skulder i utländsk valuta. Utländska tillgångar under aktiv förvaltning valutakurssäkras medan utländska skulder inte valutakurssäkras. Bolagets nettoexponering i utländsk valuta framgår i följande tabell:

Valuta, motvärde i Mkr	2002
EUR	468
USD	381
ISK	11
JPY	10
CAD	4
Övriga valutor	–57
Totalt	817

Marknadsrisk

I syfte att skapa meravkastning, det vill säga avkastning utöver referensportföljens indexavkastning, har en aktiv förvaltning av tillgångarna valts. En förutsättning för en aktiv förvaltning är att den faktiska sammansättningen av tillgångarna tillåts avvika från referensportföljens sammansättning. I förvaltningsavtalen med respektive förvaltare anges ramarna för denna avvikelse. I och med att tillgångarnas sammansättning tillåts avvika från referensportföljen kommer även avkastningen att skilja sig över tiden. Detta medför att portföljens avkastning under vissa perioder kan understiga referensportföljens avkastning. Denna risk är ett aktivt val och en förutsättning för att avkastningen långsiktigt ska kunna överstiga referensportföljens. Bland annat genom väl underbyggda val för referensportföljens sammansättning och de ramar som den faktiska portföljens sammansättning får variera inom, skapas överavkastning på lång sikt.

För att kunna göra dessa val analyseras nuvarande och förväntad framtida avkastning och risk för de tillgångsklasser som ingår eller kan tänkas ingå i referensportföljen med hjälp av en mängd olika modeller. På så sätt kan en uppfattning om framtida variationer i avkastningen och förhållande mellan avkastningen hos olika tillgångsklasser skapas. Denna information används sedan i arbetet med att anpassa referensportföljen och de ramar som begränsar den faktiska portföljens avvikelser därifrån.

Referensportföljen är en teoretisk konstruktion som sedan måste realiseras i verkligheten. För att göra det på det mest effektiva sättet, det vill säga till lägst kostnad, används en rad finansiella produkter förutom vanliga aktier och räntebärande papper. Det kan till exempel handla om köp- eller säljoptioner och terminer av olika slag, bland annat används

- ränteterminer för att på ett smidigt sätt förändra risken i den räntebärande delen av portföljen,
- aktieindexoptioner för att skydda aktiedelen av portföljen från kraftig nedgång och
- aktieindexterminer för att snabbt ändra fördelningen mellan aktier och räntebärande papper i portföljen.

Användningen av derivatinstrument är noga reglerade i instruktioner fastställda av styrelsen. Vidare används normalt endast derivatinstrument avräknade via ett erkänt clearinginstitut vilket betyder att motpartsrisken är begränsad. Samtidigt finns det noggranna specifikationer i förvaltaravtalen hur förvaltarorganisationerna får placera i derivatinstrument.

Placeringarna analyseras kontinuerligt och hela tiden görs känslighetsanalyser som bland annat visar hur olika nyckeltal, till exempel konsolideringsgraden, påverkas av förväntad framtida marknadsutveckling och eventuella förändringar av referensportföljen.

Ränterisk

Med exponering mot ränterisk avses de finansiella tillgångarnas räntebindningstid.

Av nedanstående tabell framgår de finansiella tillgångarnas ränteförfallostruktur uttryckt i nominella belopp.

Räntebindningstider för
Länsförsäkringar Sak 2002-12-31

Obligationer och andra räntebärande värdepapper	
< 1 år	456
1–5 år	5 298
5–10 år	1 839
> 10 år	1 181
Totalt	**8 773**

Tabellen visar den nominella ränteförfallostrukturen brutto.

Likviditetsrisk

Likviditetsrisken är risken för att ett finansiellt instrument inte kan avyttras utan avsevärd merkostnad. Merkostnaden kan till exempel bestå i att säljaren måste acceptera ett mycket ofördelaktigt pris om denne av någon anledning är tvingad att sälja. Likviditetsrisken minimeras genom att en övervägande del av placeringarna görs i värdepapper med hög likviditet noterade på väl etablerade börser. För att ytterligare begränsa likviditetsriskerna finns det i förvaltaravtalen beskrivet hur placeringar får ske i onoterade tillgångar. Ibland görs placeringar medvetet i mindre likvida, och till och med onoterade, tillgångar för att på så sätt nå en högre avkastning.

Kreditrisk

Med kreditrisk avses risken att en motpart inte kan fullfölja sina åtaganden mot bolaget. Kreditrisk kan t ex uppstå om en värdepappersaffär innebär att avveckling av affären dröjer längre tid än normalt. Ett exempel är avistaaffärer i länder med längre avvecklingsperiod än de tre dagar som är normalt, ett annat är vissa derivataffärer. För att minimera kreditrisken i dylika och andra fall ska motparten ha en kreditrating som anses tillräcklig. Vidare anges lägsta nivåer för kreditrating hos motparter och hur stor del av portföljen som får placeras hos olika emittenter i avtalen med förvaltarorganisationerna. I vissa fall anges även en absolut beloppsgräns för respektive emittent. Begreppet kreditrisk innefattar även risk för obestånd hos underliggande emittent.

Operationell risk

Operationell risk är risken för förlust orsakad av brister i den interna kontrollen. Bolagets interna rutin omfattar hela affärsflödet från affärsavslut hos förvaltarna, avstämning, betalning, värdering, redovisning och rapportering. En viktig faktor är att ha en organisationsstruktur som möjliggör en oberoende och objektiv uppföljnings- och kontrollfunktion. Kontrollen finns idag såväl inom förvaltningarnas Compliance funktion som inom Finans egen organisation. En stor del av de administrativa kontrollfunktionerna finns därmed inom Finans och är därmed till viss del skild från de förvaltande enheterna.

Resultat och ekonomisk ställning

Koncernens premieinkomst för egen räkning uppgick till

Mkr	2002	2001
skadeförsäkring	3 875	3 270
livförsäkring	0	2

Resultat

Koncernen

Koncernens resultat före skatt uppgick till 34 (–395) Mkr och efter skatt till 2 (–217) Mkr. Årets resultat beror framförallt på de finansiella marknadernas negativa utveckling samt realisationsvinsten om 1 036 Mkr som erhölls vid överlåtelsen av rätten att förvalta placeringstillgångarna till ABN AMRO.

Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat uppgick sammanlagt till 111 (–23) Mkr. Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat uppgick till –52 (2) Mkr vilket avser Svenska Brand Livförsäkring AB.

Den totala kapitalavkastningen under 2002 uppgick till 801 (347) Mkr. Till försäkringsrörelsen överfördes 755 (757) Mkr. Kapitalavkastningen brutto blev 4,3 (1,9) procent.

Övriga intäkter och kostnader uppgick till –133 (–51) Mkr. Här ingår goodwillavskrivningar med –5 (–50) Mkr, marknadsaktiviteter för varumärkesbreddning –89 (–) Mkr samt övriga kostnader med –39 (–1) Mkr.

Dotterbolag

Sakförsäkring

Försäkringsrörelsens tekniska resultat uppgick till 111 (–23) Mkr.

Premieintäkten för egen räkning har ökat med 22 procent och uppgick till 3 716 (3 039) Mkr. Ökningen ligger främst i trafikaffären som svarar för 64 procent av volymen. Resultatet har påverkats av ökade skadekostnader, en utveckling som återfinns i hela branschen. Försäkringsersättningar för egen räkning uppgick till 3 500 (3 032) Mkr vilket ger en skadeprocent på 94,2 (99,8). Premiehöjningar har genomförts under året för att möta den ökade skadekostnaden.

Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen uppgick till 755 (757) Mkr.

Driftskostnaderna har ökat från föregående år och uppgick till 885 (816) Mkr. Ökningen kommer dels av volymrelaterade kostnader, dels av kostnader i samband med personalavveckling. Driftskostnadsprocenten har dock minskat till 23,8 (26,8) till följd av den ökade affärsvolymen.

Inom den största verksamhetsgrenen trafikförsäkring redovisas en förlust på –37 (–8) Mkr. Premiehöjningar har genomförts under året för att möta den ökade skadekostnaden. Inom företag och fastighet har betydande avvecklingsvinster kunnat realiseras under året, vilket har givit ett positivt resultat. Även försäkringsgrenarna hem och villa, motorfordonsförsäkring, husdjursförsäkring samt direktförsäkring i utlandet visar positiva resultat. Under mottagen återförsäkring redovisas aktiv återförsäkringsaffär samt affär under avveckling som genererat ett positivt resultat. Avveckling av återförsäkringsaffär sker inom Wasa Försäkring Run-Off AB koncernen och Länsförsäkringar Sak Försäk-

rings AB. Inom sjuk- och olycksfallsförsäkring redovisas förluster till följd av höga skadekostnader. Premiehöjningar har vidtagits under året och avsättning har även gjorts för nivåtillägg. Negativa resultat redovisas också inom försäkringsgrenarna sjöfart, luftfart och transport.

Bankverksamhet

Bankrörelsens resultat uppgick till 9 (1) Mkr. Ökade volymer bidrar till en större lönsamhet. Detta har visats under 2002 då volymerna ökade kraftigt och intäkterna ökade dubbelt så mycket som kostnaderna. Utlåningen till allmänheten har ökat med 60 procent till 19,9 miljarder kronor och inlåningen från allmänheten ökade med 20 procent till 14,7 miljarder kronor.

Fondförvaltning

Fondförvaltningsrörelsens resultat blev 25 (54) Mkr. Trots ett mörkt börsår och sjunkande fondvolym har bolaget kunnat ge ett positivt resultat. Anledningen till det positiva resultatet är lägre förvaltnings- och provisionskostnader.

Livförsäkring

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB koncernen konsolideras ej eftersom bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer. Livkoncernens resultat- och balansräkningar redovisas i sammandrag på sidan 47.

Moderbolaget

Moderbolagets resultat före skatt uppgick under 2002 till –161,9 (–77,4) Mkr.

Konsolidering

Koncernen

Konsolideringskapitalet minskade under 2002 med 165 Mkr till 6 092 Mkr. Koncernens konsolideringsgrad uppgick vid utgången av 2002 till 157 (191) procent.

Förväntad framtida utveckling

Under året har satsningen på de tre kärnverksamheterna sakförsäkring, livförsäkring och bank ytterligare förstärkts. Länsförsäkringar fortsatte att växa på den svenska bank- och försäkringsmarknaden. Länsförsäkringars bankverksamhet har idag ett komplett erbjudande till privatpersoner och lantbrukare och har utvecklats till fullsortimentsbank. Ökningen på livförsäkringsmarknaden beror i stor utsträckning på den framgångsrika satsningen på tjänstepensioner. Dessa satsningar kommer att fortsätta även under 2003.

Personal

Upplysningar om medelantal anställda och löner och ersättningar för koncernen samt uppgifter om lön och andra ersättningar till företagsledningen och arvoden till revisorerna lämnas i not 42 på sidan 39. I noten framgår också kostnaden för personalavveckling som gjorts under året.

Förslag till disposition av resultatet

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att den ansamlade förlusten i moderbolaget om –130 402 414 kronor täcks genom ianspråktagande av överkursfond.

Koncernens ansamlade förlust uppgår till –492 032 Tkr.

Resultatet av årets verksamhet och bolagets ställning den 31 december 2002 framgår av efterföljande resultat- och balansräkningar för koncernen och moderbolaget med tillhörande noter.

Femårsöversikt

Länsförsäkringar AB koncernen exkl Länsförsäkrigar Liv [1]	1998	1999	2000	2001	2002
RESULTAT					
Premieintäkt för egen räkning	2 806	3 017	2 624	3 039	3 716
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	813	698	715	757	755
Försäkringsersättningar för egen räkning	–3 087	–2 793	–2 566	–3 032	–3 500
Driftskostnader	–870	–779	–729	–816	–885
Övriga intäkter och kostnader	90	–40	104	29	25
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	**–248**	**103**	**148**	**–23**	**111**
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	**–55**	**–96**	**–**	**2**	**–52**
Återstående kapitalavkastning	867	1 531	220	–409	46
Förändring av övervärde i fondlivförsäkring [2]	176	–606	–	–	–
Bankrörelsens resultat	33	24	67	1	9
Fondrörelsens resultat	58	–5	–10	54	25
Kapitalförvaltningens resultat	–1	135	80	31	28
Övriga intäkter och kostnader	–205	–33	–102	–51	–133
Rörelseresultat	**625**	**1 052**	**402**	**–395**	**34**
Därav förändring av övervärde i fondlivförsäkring [2]	–176	606	–	–	–
Resultat före skatt	**450**	**1 658**	**402**	**–395**	**34**
Årets resultat	**69**	**1 554**	**166**	**–217**	**2**
Premieinkomst före avgiven återförsäkring					
Skadeförsäkring	5 164	4 198	4 085	5 045	5 401
Premieinkomst för egen räkning					
Skadeförsäkring	3 245	2 502	2 705	3 270	3 875
Livförsäkring	2 210	2 806	–	2	0
EKONOMISK STÄLLNING					
Placeringstillgångar (verkligt värde)	14 509	12 953	16 961	16 648	17 646
Försäkringstekniska avsättningar f e r	12 517	11 785	11 944	12 926	13 860
Konsolideringskapital					
Eget kapital	3 551	5 136	5 530	5 531	5 518
Uppskjuten skatt	629	647	542	399	435
Förlagslån	200	200	200	327	139
Övervärde i fondlivförsäkring 2)	606	–	–	–	–
Konsolideringskapital	**4 986**	**5 983**	**6 272**	**6 257**	**6 092**
Konsolideringsgrad, %	**154**	**239**	**232**	**191**	**157**
Substansvärde (Mkr)	3 987	5 136	5 530	5 531	5 518
Antal aktier (i tusental) à 100 kronor	6 222	6 265	6 075	6 297	6 297
Substansvärde per aktie (kronor)	641	820	910	878	876
NYCKELTAL %					
Skadeförsäkringsrörelsen					
Skadeprocent	110	93	98	100	94
Driftskostnadsprocent	31	26	28	27	24
Totalkostnadsprocent	141	118	126	127	118
Kapitalförvaltningen					
Direktavkastning	4,8	4,1	2,8	2,6	2,9
Totalavkastning	**14,2**	**6,3**	**6,9**	**1,9**	**4,3**

För åren 1998–1999 gäller ovanstående femårsöversikt Länsförsäkringar Wasa Försäkrings AB koncernen.

[1] Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB koncernen konsolideras ej eftersom bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer. Däremot ingår Svenska Brand Livförsäkrings AB i Länsförsäkringar AB koncernen från och med 2001.

[2] Under åren 1998 och 1999 ingår årets förändring av övervärde i fondlivförsäkringsrörelsen i koncernens rörelseresultat. Övervärdet i fondlivförsäkring beräknades som det diskonterade värdet av försäkringsavtalens framtida betalningsströmmar under avtalens förväntade löptid med avdrag för i koncernredovisningen bokfört värde. Fondlivbolaget såldes under 1999 varför koncernen saknar utgående övervärde. Däremot ingår Fondlivbolagets helårsresultat under 1999.

Resultaträkning för koncernen

TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSE, MKR

		2002	2001
Premieintäkter f e r			
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	Not 1	5 401,5	5 044,6
Premier för avgiven återförsäkring		–1 526,1	–1 774,6
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		–115,5	–176,5
Återförsäkrares andel av Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		–43,7	–54,8
Premieintäkter f e r		**3 716,2**	**3 038,6**
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	Not 2	**755,5**	**756,5**
Övriga tekniska intäkter f e r	Not 3	**28,0**	**31,1**
Försäkringsersättningar f e r			
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 4		
Före avgiven återförsäkring		–4 332,5	–4 336,6
Återförsäkrares andel		1 644,8	1 794,8
Utbetalda försäkringsersättningar		**–2 687,7**	**–2 541,9**
Förändring i Avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		–522,8	–829,8
Återförsäkrares andel		–289,0	340,1
Förändring i Avsättning för oreglerade skador		**–811,9**	**–489,7**
Försäkringsersättningar f e r		**–3 499,6**	**–3 031,5**
Driftskostnader	Not 5	**–885,5**	**–815,8**
Övriga tekniska kostnader f e r	Not 6	**–3,8**	**–2,2**
SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		**110,8**	**–23,3**

TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSE, MKR
(Gruppliv och tjänstegruppliv)

		2002	2001
Premieinkomst f e r			
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	Not 7	0,3	4,1
Premier för avgiven återförsäkring		–0,8	–2,0
Premieinkomst f e r		**–0,5**	**2,0**
Kapitalavkastning, intäkter	Not 8	1,1	0,7
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 9	0,3	5,0
Försäkringsersättningar f e r			
Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring		–12,2	–8,8
Återförsäkrares andel		3,4	4,7
Utbetalda försäkringsersättningar		**–8,8**	**–4,0**
Förändring i Avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		–46,8	4,9
Återförsäkrares andel		9,9	0,1
Förändring i Avsättning för oreglerade skador		**–36,9**	**4,9**
Försäkringsersättningar f e r		**–45,8**	**0,9**
Förändring i livförsäkringsavsättning			
Före avgiven återförsäkring		–4,3	3,0
Återförsäkrares andel		–1,4	–1,5
Förändring i livförsäkringsavsättning		**–5,6**	**1,5**
Driftskostnader	Not 10	–1,0	–2,8
Kapitalavkastning, kostnader	Not 11	–0,2	–5,4
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 9	–	–0,2
LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		**–51,6**	**1,7**

ICKE-TEKNISK REDOVISNING, MKR

		2002	2001
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		110,8	–23,3
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		–51,6	1,7
Kapitalavkastning, intäkter	Not 12	1 854,0	875,2
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 13	361,5	439,8
Kapitalavkastning, kostnader	Not 14	–798,8	–497,2
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 13	–615,4	–470,4
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen		–755,5	–756,5
Goodwillavskrivning		–5,3	–50,0
Övriga icke-tekniska intäkter och kostnader	Not 15	–127,4	–0,5
Försäkringsrörelsens resultat		**–27,6**	**–481,2**
Fondrörelsens resultat		**24,7**	**53,9**
Kapitalförvaltningens resultat	Not 16	27,8	31,1
Räntenetto		537,8	424,3
Rörelseintäkter		158,7	136,6
Rörelsens kostnader		–711,7	–581,3
Resultat Wasa Garanti Försäkrings AB		24,4	21,7
Bankrörelsens resultat	Not 17	**9,1**	**1,4**
Resultat före skatt		**34,1**	**–394,8**
Skatt på årets resultat	Not 18	–35,9	175,4
Minoritetsandel av årets resultat		4,2	2,6
ÅRETS RESULTAT		**2,3**	**–216,7**

Balansräkning för koncernen

TILLGÅNGAR

		2002-12-31	2001-12-31
Immateriella tillgångar			
Goodwill	Not 19	15,2	7,0
Andra immateriella tillgångar	Not 20	128,9	63,7
Summa		**144,0**	**70,7**
Placeringstillgångar			
Byggnader och mark	Not 21	225,4	170,9
Placeringar i koncern- och intresseföretag			
Aktier i ömsesidiga livförsäkringsföretag		452,0	452,0
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 22	1 096,6	1 142,5
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar (se sid 43–45)		4 293,5	4 884,2
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 23	11 020,4	9 491,9
Övriga lån		300,7	49,4
Utlåning till kreditinstitut		2,2	30,9
Derivat	Not 24	205,2	212,2
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring		50,1	213,5
Summa		**17 646,0**	**16 647,4**
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		154,4	184,5
Livförsäkringsavsättning		–	1,4
Avsättning för oreglerade skador		3 460,0	3 738,0
Summa		**3 614,3**	**3 923,9**
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 25	764,1	602,5
Fordringar avseende återförsäkring	Not 26	511,0	626,7
Uppskjuten skattefordran	Not 27	262,0	294,0
Fordringar på livkoncernen		225,9	169,6
Övriga fordringar	Not 28	344,1	448,6
Summa		**2 107,1**	**2 141,5**
Tillgångar i bankkoncernen	Not 29		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		499,2	1 414,7
Utlåning		21 269,4	13 605,7
Övriga fordringar och tillgångar		524,6	484,2
Summa		**22 293,1**	**15 504,6**
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar och varulager	Not 30	133,4	161,4
Kassa och bank		1 426,7	2 092,7
Övriga tillgångar		–	0,3
Summa		**1 560,1**	**2 254,3**
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		191,8	232,5
Förutbetalda anskaffningskostnader	Not 31	51,8	44,7
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		90,5	116,0
Summa		**334,1**	**393,2**
SUMMA TILLGÅNGAR		**47 698,8**	**40 935,6**

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

		2002-12-31	2001-12-31
Eget kapital	Not 32		
Aktiekapital		629,7	629,7
Överkursfond		4 931,0	4 931,0
Reservfond		0,0	0,0
Fond för orealiserade vinster	Not 33	4,6	–
Övriga bundna fonder		444,3	0,0
Balanserat resultat		–494,4	186,9
Årets resultat		2,3	–216,7
Summa		**5 517,6**	**5 530,8**
Minoritetsintressen i eget kapital		**9,3**	**8,1**
Efterställda skulder	Not 34	**139,0**	**327,0**
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven åf)			
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 35	1 673,5	1 560,7
Livförsäkringsavsättningar		7,0	2,7
Avsättning för oreglerade skador	Not 36	15 794,3	15 286,8
Summa		**17 474,8**	**16 850,3**
Avsättningar för andra risker och kostnader			
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser		43,6	40,5
Avsättning för aktuell skatt		0,7	0,2
Avsättning för uppskjuten skatt	Not 27	697,1	693,0
Övriga avsättningar		–	12,7
Summa		**741,4**	**746,5**
Depåer från återförsäkrare		**107,3**	**405,1**
Skulder i bankkoncernen	Not 37		
Skulder i kreditinstitut		266,8	217,1
In- och upplåning från allmänhet		14 736,0	12 351,9
Emitterade värdepapper		3 705,5	417,5
Övriga avsättningar och skulder		494,7	458,2
Summa		**19 203,0**	**13 444,6**
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	Not 38	89,8	48,3
Skulder avseende återförsäkring	Not 39	396,6	439,5
Skulder till kreditinstitut		1,2	1,2
Derivat	Not 24	158,3	73,6
Skulder till livkoncernen		3 023,0	2 264,7
Övriga skulder	Not 40	373,8	443,8
Summa		**4 042,7**	**3 271,2**
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		463,8	352,0
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**47 698,8**	**40 935,6**
Poster inom linjen	Not 41		
Ställda panter		15 305,7	12 992,3
Ansvarsförbindelser		3 716,7	3 207,5
Andra åtaganden		2 902,2	1 575,5

Resultatanalys för koncernen

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT, MKR

	Totalt	Sjuk och olycksfall	TFA
Premieintäkter f e r	3 716,2	138,3	–
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	755,5	29,8	0,1
Övriga tekniska intäkter	28,0	–	–
Försäkringsersättningar f e r	–3 499,6	–127,4	0,0
Driftskostnader	–885,5	–63,2	–
Övriga tekniska kostnader	–3,8	–	–
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	**110,8**	**–22,4**	**0,1**
Avvecklingsresultat brutto	33,6	1,6	–
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring			
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	1 673,5	61,4	–
Avsättning för oreglerade skador	15 741,4	526,4	1,7
Summa försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring	**17 414,9**	**587,8**	**1,7**
Tillkommer från livrörelsen, oreglerade skador	53,0		
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	154,4	0,1	–
Avsättning för oreglerade skador	3 447,8	36,6	–
Summa återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	**3 602,1**	**36,7**	**–**
Tillkommer från livrörelsen, oreglerade skador	12,2		

NOTER TILL RESULTATANALYS FÖR KONCERNEN, MKR

Not 1 Premieintäkter f e r

Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	5 401,5	148,4	–
Premier för avgiven återförsäkring	–1 526,1	–6,2	–
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	–115,5	–2,4	–
Återförsäkrares andel av Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	–43,7	–1,5	–
Premieintäkter f e r	**3 716,2**	**138,3**	**–**

Not 2 Försäkringsersättningar f e r

Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring	–4 332,5	–165,7	–0,4
Återförsäkrares andel	1 644,8	4,0	–
Förändring i avsättning oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring	–522,8	24,8	0,4
Återförsäkrares andel	–289,0	9,5	–
Försäkringsersättningar f e r	**3 499,6**	**–127,4**	**0,0**

Hem och villa	Företag och fastighet	Motor-fordon	Trafik	Sjöfart, luftfart och transport	Hus-djur	Direkt försäkring svenska risker	Direkt försäkring utländska risker	Mottagen åter-försäkr
34,6	125,5	155,3	2 386,7	79,8	626,9	3 547,1	0,1	169,0
3,1	61,3	5,3	570,0	6,6	14,2	690,4	1,5	63,6
–	–	–	–	–	5,6	5,6	–	22,4
–32,2	–96,7	–131,6	–2 510,7	–56,6	–430,3	–3 385,5	7,3	–121,4
–5,3	–57,7	–24,2	–482,7	–31,8	–184,7	–849,7	0,0	–35,8
–	–	–	–	–	–	–	–	–3,8
0,2	**32,3**	**4,8**	**–36,7**	**–2,0**	**31,6**	**7,9**	**8,9**	**94,0**
–3,7	229,3	–8,0	–65,3	–20,4	5,3	138,9	–0,6	–104,7
16,2	212,1	52,1	1 003,5	24,1	303,4	1 672,8	–	0,7
52,3	1 497,5	39,7	10 292,5	145,5	71,0	12 626,6	73,8	3 041,0
68,5	**1 709,6**	**91,8**	**11 296,0**	**169,6**	**374,4**	**14 299,4**	**73,8**	**3 041,6**
2,7	140,3	–	–	1,5	0,2	144,8	–	9,5
10,5	412,5	–	561,9	61,7	–	1 083,2	42,8	2 321,7
13,1	**552,8**	**–**	**561,9**	**63,3**	**0,2**	**1 228,1**	**42,8**	**2 331,3**
34,5	316,5	151,6	2 589,2	110,6	666,8	4 017,6	2,8	1 381,1
–13,8	–231,2	–	–16,5	–28,2	–5,8	–301,8	–2,7	–1 221,6
11,3	89,3	3,7	–186,0	–2,2	–34,2	–120,5	0,0	5,0
2,7	–49,1	–	–	–0,4	0,1	–48,2	0,0	4,5
34,6	**125,5**	**155,3**	**2 386,7**	**79,8**	**626,9**	**3 547,1**	**0,1**	**169,0**
–65,6	–382,2	–125,3	–1 488,4	–104,4	–432,0	–2 764,1	–3,5	–1 564,9
11,0	154,4	0,0	140,1	43,7	2,2	355,4	0,1	1 289,2
12,0	115,0	–6,2	–1 123,2	3,4	–0,5	–974,4	11,4	440,1
10,4	16,0	–	–39,2	0,7	–	–2,5	–0,7	–285,8
–32,2	**–96,7**	**–131,6**	**–2 510,7**	**–56,6**	**–430,3**	**–3 385,5**	**7,3**	**–121,4**

Resultaträkning för moderbolaget

Mkr		2002	2001
Nettoomsättning	Not 43	**1 082,9**	**256,7**
Rörelsens kostnader			
Externa kostnader	Not 44	–972,5	–255,4
Personalkostnader		–240,4	–64,8
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		–56,2	–
Rörelseresultat		**–186,2**	**–63,6**
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i koncernföretag	Not 45	–13,0	–15,0
Ränteintäkter och liknande resultatposter	Not 46	53,1	1,5
Räntekostnader och liknande resultatposter	Not 47	–15,8	–0,3
Resultat före skatt		**–161,9**	**–77,4**
Skatt på årets resultat	Not 48	37,4	17,4
Årets resultat		**–124,4**	**–60,0**

Balansräkning för moderbolaget

Mkr		2002-12-31	2001-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	Not 49	104,3	3,5
Finansiella anläggningstillgångar			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 50	4 910,7	5 662,9
Fordringar hos koncernföretag	Not 51	180,0	–
Uppskjuten skattefordran	Not 52	33,8	4,4
Summa finansiella anläggningstillgångar		**5 124,5**	**5 667,3**
Summa anläggningstillgångar		**5 228,8**	**5 670,8**
Omsättningstillgångar			
Varulager		9,3	8,2
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		45,9	26,7
Fordringar hos koncernföretag		207,2	103,5
Skattefordringar		–	0,9
Övriga fordringar		25,8	11,0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 53	23,7	7,3
Summa kortfristiga fordringar		**302,5**	**149,5**
Kortfristiga placeringar	Not 54	**409,0**	**–**
Kassa och bank		**204,6**	**191,1**
Summa omsättningstillgångar		**925,4**	**348,8**
SUMMA TILLGÅNGAR		**6 154,2**	**6 019,6**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	Not 55		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (6 296 583 aktier á nom 100 kr)		629,7	629,7
Överkursfond		4 931,0	4 931,0
Reservfond		0,0	0,0
Summa bundet eget kapital		**5 560,6**	**5 560,6**
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		–6,0	33,4
Årets resultat		–124,4	–60,0
Summa fritt eget kapital		**–130,4**	**–26,6**
Summa eget kapital		**5 430,2**	**5 534,0**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner		28,5	28,6
Långfristiga skulder			
Förlagslån	Not 56	139,0	127,0
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		53,3	29,6
Skulder till koncernföretag		385,7	253,9
Övriga skulder		46,3	4,8
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 57	71,1	41,7
Summa kortfristiga skulder		**556,4**	**330,0**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**6 154,2**	**6 019,6**
Ställda panter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser (Garanti till Svenska Brand Liv)		30,0	Inga

Kassaflödesanalys för moderbolaget

Kassaflödesanalys, Mkr	2002	2001
Den löpande verksamheten		
Resultat efter finansiella poster	–161,9	–77,4
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet, m m	76,6	43,6
	–85,3	**–33,8**
Betald skatt	–1,2	–0,9
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	**–86,5**	**–34,8**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital:		
Ökning av varulager	–1,1	–8,2
Ökning av rörelsefordringar	–271,2	–148,6
Ökning av rörelseskulder	345,8	330,0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**–13,0**	**138,4**
Investeringsverksamheten		
Lämnade aktieägartillskott	–180,0	–120,6
Förvärv av dotterföretag	–28,0	–195,1
Avyttring av dotterföretag	0,1	–
Nedsättning av aktiekapital och överkursfond i dotterbolag	947,0	–
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	–156,9	–3,5
Investeringar i finansiella tillgångar	–416,5	–
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**165,8**	**–319,2**
Finansieringsverksamheten		
Nyemission	–	195,5
Utlåning	–180,0	–
Upptagna lån	12,0	127,0
Erhållna koncernbidrag	78,7	46,4
Lämnade koncernbidrag	–50,0	–
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**–139,3**	**368,9**
Årets kassaflöde	**13,4**	**188,1**
Likvida medel vid årets början	**191,1**	**3,0**
Likvida medel vid årets slut	**204,6**	**191,1**

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR TILL KASSAFLÖDESANALYS

Betalda räntor		
Erhållen ränta	40,8	1,5
Erlagd ränta	–8,0	–0,3
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet m m		
Av- och nedskrivningar av tillgångar	76,7	15,0
Avsättning till pensioner	–0,1	28,6
	76,6	**43,6**
Likvida medel		
Kassa och bank	204,6	191,1

Värderings- och redovisningsprinciper

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (1995:1560) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Redovisningsrådets rekommendationer och Akutgruppens uttalanden tillämpas.

Koncernredovisning

Koncernredovisningen omfattar Länsförsäkringar AB och de bolag där LFAB direkt eller indirekt har mer än 50 procent i röstetal. Intressebolag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Den livförsäkringsverksamhet, som bedrivs genom Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) och vars resultat i sin helhet tillfaller försäkringstagarna, ingår inte i koncernredovisningen.

Koncernredovisning har upprättats enligt förvärvsmetoden och i enlighet med Redovisningsrådets rekommendation (RR 1:00). Obeskattade reserver har i koncernbalansräkningen delats upp på uppskjuten skatteskuld och bundet eget kapital.

Utländska dotterbolags resultaträkningar har omräknats till genomsnittskurs och balansräkningar till balansdagens valutakurs. Den omräkningsdifferens som uppstår vid jämförelse med ingående eget kapital har förts direkt till eget kapital.

Fastigheter som ägs av intressebolagen Humlegården HB och Utile Dulci 2 HB har i koncernen värderats till verkligt värde.

Tillgångar, skulder och resultatposter i utländsk valuta

Tillgångar och skulder i utländsk valuta är omräknade efter balansdagens valutakurser. De vinster och förluster som uppstår vid omräkning redovisas netto som valutaresultat i finansrörelsen. För svenska bolag har resultatposter i utländsk valuta omräknats med dagskurser. Detta innebär att resultaträkningen har påverkats av när under året resultatposten redovisats.

Goodwill

Goodwill skrivs av efter beräknad ekonomisk livslängd för förvärvade verksamheter. För kvarvarande goodwill är avskrivningstiden fem år.

Andra immateriella tillgångar

Andra immateriella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning enligt plan. Avskrivningen påbörjas när systemet eller systemdelen tas i bruk. Tillgångarna består av egenutvecklad och förvärvad programvara som bedöms vara av väsentligt värde för rörelsen under kommande år. Avskrivningstiden bestäms utifrån en ekonomisk livslängd som varierar mellan tre och fem år. Värdet på aktiverade tillgångar prövas kontinuerligt enligt Redovisningsrådets rekommendation RR17 Nedskrivningar.

Placeringstillgångar

Värdering

Placeringstillgångar är värderade till verkligt värde med undantag för aktier och andelar i koncern- och intresseföretag.

Redovisning av realiserat och orealiserat resultat

Samtliga värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade, redovisas över resultaträkningen. Realiserade vinster och förluster utgörs av skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningskostnad (för obligationer och andra räntebärande värdepapper upplupet anskaffningsvärde) och redovisas i resultaträkningen under Kapitalavkastning intäkter respektive kostnader. Orealiserade värdeförändringar är skillnaden mellan verkligt värde och anskaffningsvärde. Vid försäljning återläggs tidigare orealiserade värdeförändringar. Orealiserade vinster som uppkommer till följd av värdering av placeringstillgångar över anskaffningsvärdet sätts av till Fond för orealiserade vinster under eget kapital.

Redovisning av affärshändelse

Köp och försäljning av värdepapper avräknas per affärsdagen, det vill säga den dag affären genomförs. Fordran på eller skulden till motparten mellan affärsdagen och likviddagen redovisas brutto under Övriga fordringar respektive Övriga skulder.

Byggnader och mark

Värdering av fastighetsbeståndet görs av personal med erforderlig kompetens inom Länsförsäkringar AB eller intressebolaget Humlegården HB. Komplettering har gjorts med externa värderingar.

Vid värdering används i första hand en ortprisbaserad bedömning utifrån under året genomförda försäljningar av likvärdiga objekt. Ortprisbedömningen har kompletterats med en kassaflödesanalys över tio år samt ett nuvärdesberäknat restvärde vid kalkylperiodens slut.

Aktier och andelar

Inom aktier och andelar finns det som benämns Alternativa Investeringar. Dessa består av andelar i fonder som köper, utvecklar och säljer onoterade bolag (så kallad private equity) samt hedgefonder. Värderingsunderlag erhålls från respektive fond och värdering av dessa tillgångar föl-

jer riktlinjer från European Private Equity och Venture Capital Association.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Realisationsresultatet beräknas som skillnaden mellan försäljningsvärde och upplupet anskaffningsvärde. Vid upplupet anskaffningsvärde periodiseras skillnaden mellan anskaffningsvärde och lösenpris över resultaträkningen under resterande löptid. Förändringen av upplupet anskaffningsvärde redovisas netto under ränteintäkter. Orealiserade förändringar är skillnaden mellan verkligt värde och upplupet anskaffningsvärde.

Derivat

Aktie-, valuta- och ränteterminer används. Ingen säkringsredovisning förekommer.

Fordringar

Fordringar värderas till verkligt värde.

Materiella tillgångar

Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning enligt plan. Avskrivningstiden bestäms utifrån bedömd ekonomisk livslängd som varierar mellan tre och fem år.

Förutbetalda anskaffningskostnader

Försäljningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal tas upp som en tillgång, förutbetalda anskaffningskostnader, och skrivs av över sin ekonomiska livslängd. En förutsättning för att aktivering kan ske är dock att anskaffningskostnaderna hänförliga till ett visst försäkringsavtal, eller homogena och uppföljningsbara grupper av avtal, bedöms generera en marginal som minst täcker de anskaffningskostnader som man vill aktivera. Med försäljningskostnader avses till exempel provisioner, kostnader för marknadsföring, löner och kostnader för säljare som varierar med och som direkt eller indirekt är relaterade till anskaffning eller förnyelse av försäkringsavtal. Inom skadeförsäkringsverksamheten periodiseras den aktiverade kostnaden på ett sätt som motsvarar periodisering av ej intjänad premie. Avskrivningstiden överskrider inte tolv månader.

Eget kapital

Fond för orealiserade vinster

Vinst som uppkommer vid tillämpning av verkligt värde till följd av att marknadsvärdet överstiger anskaffningsvärdet sätts av till Fond för orealiserade vinster efter avdrag för uppskjuten skatt. Fonden specificeras per tillgångsslag i not. Vid beräkning av fonden tillämpas en kollektiv värdering per tillgångsslag för samtliga placeringstillgångar utom byggnader och mark som värderas individuellt per fastighet.

Koncernbidrag och aktieägartillskott

Koncernbidrag och aktieägartillskott redovisas i enlighet med Redovisningsrådets Akutgrupps uttalande, innebärande att koncernbidrag och aktieägartillskott redovisas direkt mot fritt eget kapital.

Obeskattade reserver

Obeskattade reserver förekommer endast i de enskilda bolagen och inte i koncernen. Obeskattade reserver redovisas i koncernen till 28 procent som uppskjuten skatteskuld och 72 procent som bundet eget kapital.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker, livförsäkringsavsättningar samt avsättning för oreglerade skador och motsvarar förpliktelser enligt ingångna försäkringsavtal.

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

Avsättningen för ej intjänade premier avser att täcka den förväntade skade- och driftskostnaden under den återstående löptiden på redan ingångna försäkringskontrakt. Normalt beräknas avsättningen strikt tidsproportionellt, så kallad pro rata temporisberäkning. För vissa produkter med liten volym beräknas ej intjänade premier som en andel av premieinkomsten.

Om avsättningen för ej intjänade premier inte bedöms täcka skade- och driftskostnaderna för per balansdagen löpande försäkringsavtal under deras återstående löptid görs en avsättning för kvardröjande risker på mellanliggande belopp.

Livförsäkringsavsättningar

Livförsäkringsavsättningar motsvarar det förväntade kapitalvärdet av bolagets garanterade förpliktelser enligt löpande försäkringsavtal efter avdrag för det förväntade kapitalvärdet av framtida avtalade premieinbetalningar. Avsättningen är beräknad enligt vedertagna aktuariella principer baserade på antaganden om ränta, dödlighet, sjuklighet, omkostnader och säkerhetstillägg.

Vid beräkningen av livförsäkringsavsättningar har använts bruttoräntеantagandet 3,5 procent, i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter angående högsta tillåtna ränta för beräkning av livförsäkringsavsättningar (FFFS 2001:12).

Avsättning för oreglerade skador

Avsättningen för oreglerade skador ska täcka de förväntade kostnaderna för ej slutreglerade skador inklusive de skador som inträffat men ännu inte anmälts till bolaget. Avsättningen inkluderar förväntad kostnadsökning samt kostnader för skadereglering och görs för de flesta skador med statistiska metoder. För de större skadorna och för skador med komplicerade ansvarsförhållanden görs en individuell bedömning.

Med undantag för sjuk- och olycksfallsförsäkring för barn samt skadelivräntor så diskonteras inte avsättning för oreglerade skador. För sjuk- och olycksfallsförsäkring för barn, en verksamhet vars aktiva del är överförd till länsförsäkringsbolagen, tillämpas diskontering med en realränta om 4 procent. Avsättningen för skadelivräntor diskonteras enligt vedertagna livförsäkringstekniska metoder.

Avsättningen för skaderegleringskostnader görs proportionellt mot avsättningen för inträffade skadefall.

Premieinkomst

För skadeförsäkring redovisas såsom premieinkomst samtliga premier för vilka ansvarighet inträtt, det vill säga när försäkringsperioden börjat löpa eller premien förfallit till betalning.

Inom livförsäkringsrörelsen används kontantprincipen vid redovisning av premieinkomst.

Skadeförsäkringsrörelsens kapitalavkastning

Skadeförsäkringsrörelsen har tillförts en ränta på summan av halva premieintäkten och genomsnittet av in- och utgående avsättningar för oreglerade skador för egen räkning. Räntesatsen är riskfri ränta ökad med en procentenhet. Den riskfria räntan är satt till värdet för 60-dagars statsskuldväxlar. För försäkringstekniska avsättningar i utländsk valuta har som riskfri ränta respektive lands 30-dagarsränta använts. För försäkringsgrenen trafik med lång avveckling används som riskfri ränta genomsnittet för en 4-års statsobligation under fyra år. På bolag i run-off förs hela kapitalavkastningen över till försäkringsrörelsen.

Driftskostnader

I driftskostnader i försäkringsrörelsen ingår kostnader för anskaffning av försäkringsavtal, periodisering av förutbetalda anskaffningskostnader samt administration. Driftskostnader för skadereglering redovisas under Utbetalda försäkringsersättningar. I posten Kapitalavkastning, intäkter är kostnader för fastighetsförvaltningen avdragna från driftsöverskott byggnader och mark. Driftskostnader för finansförvaltning redovisas under Kapitalförvaltning, kostnader.

Skatter

Moderbolaget och koncernen tillämpar Redovisningsrådets rekommendation RR9 Inkomstskatter. Årets skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Skatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktion redovisas direkt mot eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i eget kapital.

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år. Hit hör även justeringar av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Temporära skillnader beaktas ej i koncernmässig goodwill och inte heller i skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli beskattade inom överskådlig framtid. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och bundet eget kapital.

Uppskjutna skattefordringar i avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att medföra lägre skatteutbetalningar i framtiden.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen för moderbolaget upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar.

Kreditinstitut och värdepappersföretag

Koncernens bank, kredit- och fondförvaltningsbolag ingår i Länsförsäkringar ABs koncernredovisning. Dessa bolag upprättar bokslut enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (1995:1559). I koncernens balansräkning är tillgångar och skulder för bankkoncernen särredovisade efter koncerneliminering på enskilda rader. För efterföljande poster ges en beskrivning av bankkoncernens mer specifika redovisningsprinciper.

Anläggningstillgångar och omsättningstillgångar

Som anläggningstillgångar klassificeras tillgångar som är avsedda att stadigvarande, till förfall eller på lång sikt, innehas och brukas i rörelsen. Som omsättningstillgångar klassificeras övriga tillgångar.

Huvudprincipen för värdering är att anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde och omsättningstillgångar till verkligt värde, även när detta överstiger anskaffningsvärdet.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Bankens innehav av obligationer och andra räntebärande värdepapper som avses att behållas till förfall klassificeras som anläggningstillgångar och värderas till upplupet anskaffningsvärde. Obligationer och andra räntebärande värdepapper vilka ej avses att behållas till förfall klassificeras som omsättningstillgångar och värderas till verkligt värde.

Utlåning

Lånefordringar redovisas initialt i balansräkningen till anskaffningsvärdet, det vill säga det belopp som lånats ut till låntagaren. Därefter redovisas lånefordringar löpande till anskaffningsvärdet efter avdrag för bortskrivningar och specifika och gruppvisa reserveringar för kreditförluster.

Bankens samtliga lånefordringar klassificeras som anläggningstillgångar som upptas till högst det värde varmed de beräknas inflyta.

Utlåningen redovisas i balansräkningen efter avdrag för såväl konstaterade som befarade kreditförluster. Inom posten Kreditförluster netto redovisas under året konstaterade kreditförluster samt avsättning till reserv för sannolika kreditförluster minskat med återvinningar och återföringar på tidigare konstaterade/befarade kreditförluster.

Konstaterade kreditförluster är sådana förluster som är beloppsmässigt slutgiltigt fastställda efter utmätning, ackord etc. Oreglerad fordran är fordran för vilken räntor, amorteringar eller övertrasseringar är förfallna till betalning sedan mer än 60 dagar. Osäker fordran är en oreglerad fordran eller fordran där betalningarna sannolikt inte kommer att fullföljas enligt kontraktsvillkoren och för vilken säkerhetens värde ej med betryggande marginal täcker både kapitalbeloppet och upplupen ränta, inklusive ersättning för eventuella förseningar.

Som reservering avseende sannolika förluster upptas ett belopp motsvarande skillnaden mellan lånefordrans redovisade värde och bedömt återvinningsvärde.

Vid bestämmande av reservering för befarade kreditförluster tillämpar banken dels en individuell och dels en gruppvis värdering av krediter. Den gruppvisa värderingen används för homogena grupper av fordringar med likartad kreditrisk och som inte är oreglerade men ändå osäkra på grund av andra omständigheter. Den gruppvisa värderingen grundas på en bedömning av en sannolik framtida förlustutveckling, varefter en schablonmässig reservering sker. Härutöver har behov inte bedömts föreligga för att göra gruppvisa reserveringar av individuellt värderade fordringar.

Influtna medel för osäkra fordringar i vilka reserveringar gjorts, avräknas i första hand mot eget kapital och i andra hand mot ränta. Räntor på osäkra fordringar redovisas enligt kontantprincipen, det vill säga intäktsförs inte förrän betalning erhållits.

Leasing

Bankkoncernens leasingverksamhet omfattar huvudsakligen finansiell leasing. Vid redovisning av finansiella leasingtransaktioner redovisas leasingobjekt som utlåning till leasetagaren. Leasingintäkter exklusive avskrivningsdel redovisas som ränteintäkter.

Noter till resultat- och balansräkning för koncernen

Belopp i Mkr om inget annat anges

Not 1 Premieinkomst (före avgiven återförsäkring) skadeförsäkringsrörelse

	2002	2001
Direkt försäkring, Sverige	4 020,4	3 565,6
Direkt försäkring, EES	0,0	5,2
Mottagen återförsäkring	1 381,1	1 473,7
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	**5 401, 5**	**5 044,6**

Not 2 Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen till skadeförsäkringsrörelsen

	2002	2001
Överförd kapitalavkastning	755,5	756,5
Räntesatser		
Trafikförsäkring	5,56%	5,96%
Övriga svenska skulder	5,26%	5,37%
Skulder i USD	4,60%	7,56%
Skulder i GBP	5,89%	6,94%
Skulder i EUR	5,23%	6,00%
Övriga utländska skulder	5,27%	6,91%

Den överförda kapitalavkastningen har beräknats på summan av halva premieintäkten f e r och genomsnittet av in- och utgående avsättningar för oreglerade skador f e r under året till ovan angivna procentsatser. På bolag i run-off förs hela kapitalavkastningen över till försäkringsrörelsen.

Not 3 Övriga tekniska intäkter, skadeförsäkringsrörelse

	2002	2001
Intäkt hänförlig till återbetald moms	13,1	–
Upplösning av reserv för osäkra fordringar	9,9	27,5
Nedskrivning badwill	4,9	3,6
Övriga tekniska intäkter	**28,0**	**31,1**

Not 4 Utbetalda försäkringsersättningar, skadeförsäkringsrörelse

	2002	2001
Utbetalda skadeersättningar	–2 394,0	–2 239,6
Driftskostnader för skadereglering	–293,7	–302,2
Utbetalda försäkringsersättningar	**–2 687,7**	**–2 541,9**

Not 5 Driftskostnader, skadeförsäkringsrörelse

	2002	2001
Totala driftskostnader på kostnadsslag		
Personalkostnader	–836,8	–721,2
Lokalkostnader	–230,6	–232,2
Avskrivningar	–135,9	–145,9
Övriga kostnader	0,4	–41,9
Totala driftskostnader	**–1 203,0**	**–1 141,2**
Totala driftskostnader funktionsindelade		
Driftskostnader i kapitalförvaltning	–22,7	–22,0
Driftskostnader i fastighetsförvaltning	–1,1	–1,1
Driftskostnader för skadereglering	–293,7	–302,2
Driftskostnader för anskaffning och administration	–885,5	–815,8
Totala driftskostnader	**–1 203,0**	**–1 141,2**

Not 5 Driftskostnader, skadeförsäkringsrörelse, forts.

	2002	2001
Driftskostnader		
Anskaffningskostnader [1]	–427,4	–562,7
Förändring av Förutbetalda anskaffningskostnader	6,6	–17,6
Administrationskostnader	–649,2	–535,1
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	184,5	299,5
Driftskostnader	**–885,5**	**–815,8**
Sålda tjänster till Liv-koncernen	229,1	267,7
[1] Varav provisioner i direktförsäkring	–92,7	–118,8

Not 6 Övriga tekniska kostnader, skadeförsäkringsrörelse

	2002	2001
Nedskrivning fordringar	–3,8	–1,4
Övrigt	–	–0,7
Övriga tekniska kostnader	**–3,8**	**–2,2**

Not 7 Premieinkomster brutto, livförsäkringsrörelse

	2002	2001
Gruppförsäkringspremier (periodiska premier)	0,3	5,0
Premieskatt	–	–1,0
Premieinkomst, tecknad i Sverige	0,3	4,1

Premieinkomsten är i sin helhet hänförlig till premier för ej återbäringsberättigade avtal.

Not 8 Kapitalavkastning, intäkter, livförsäkringsrörelse

	2002	2001
Erhållna utdelningar	–	0,2
Realisationsvinst, räntebärande värdepapper	0,1	–
Ränteintäkter		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	0,8	0,4
Övriga ränteintäkter	0,2	0,0
Kapitalavkastning, intäkter	**1,1**	**0,7**

Not 9 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar, livförsäkringsrörelse

	Orealiserade vinster		Orealiserade förluster	
	2002	2001	2002	2001
Aktier och andelar	–	5,0	–	–
Obligationer och andra räntebärande vp	0,3	–	–	0,2
Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar	0,3	5,0	–	0,2

Not 10 Driftskostnader, livförsäkringsrörelse

	2002	2001
Totala driftskostnader på kostnadsslag		
Övriga kostnader	–1,2	–2,9
Totala driftskostnader	**–1,2**	**–2,9**
Totala driftskostnader funktionsindelade		
Driftskostnader i kapitalförvaltning	–0,0	–0,1
Driftskostnader i skadereglering	–0,1	–
Driftskostnader för anskaffning och administration	–1,0	–2,8
Totala driftskostnader	**–1,2**	**–2,9**
Driftskostnader		
Anskaffningskostnader	–	–0,1
Förändring av Förutbetalda anskaffningskostnader	–	–0,6
Administrationskostnader	–1,7	–4,7
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	0,7	2,6
Driftskostnader	**–1,0**	**–2,8**

Not 11 Kapitalavkastning, kostnader, livförsäkringsrörelse

	2002	2001
Kapitalförvaltningskostnader	–0,0	–0,1
Räntekostnader, obligationer och andra räntebärande värdepapper	–0,0	–
Realisationsförlust, netto		
Aktier och andelar	–0,1	–5,2
Räntebärande värdepapper	–	–0,1
Kapitalavkastning, kostnader	**–0,2**	**–5,4**

Not 12 Kapitalavkastning, intäkter

	2002	2001
Driftsöverskott byggnader och mark		
Hyresintäkter	12,0	13,5
Driftskostnader	–8,3	–8,2
Driftsresultat	**3,6**	**5,3**
Utdelning på aktier och andelar	87,7	82,1
Ränteintäkter m m		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	477,4	514,8
Övriga ränteintäkter	214,4	150,8
Återförda nedskrivningar		
Aktier och andelar	–	9,5
Valutakursvinst, netto	–	28,0
Realisationsvinster, netto		
Byggnader och mark	–	2,6
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	34,9	82,2
Försäljning av kapitalförvaltningsverksamheten	1 035,9	–
Kapitalavkastning, intäkter	**1 854,0**	**875,2**

Not 13 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

	Orealiserade vinster		Orealiserade förluster	
	2002	2001	2002	2001
Byggnader och mark	86,2	439,8	–	–
Aktier och andelar	–	–	–486,1	–282,3
Obligationer och andra räntebärande vp	275,2	–	–	–188,1
Räntederivat	–	–	–129,3	–
Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar	**361,5**	**439,8**	**–615,4**	**–470,4**

Not 14 Kapitalavkastning, kostnader

	2002	2001
Kapitalförvaltningskostnader	–94,7	–91,3
Räntekostnader m m		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	–75,7	–79,8
Övriga räntekostnader	–71,0	–92,6
Valutakursförluster, netto	–117,4	–0,6
Realisationsförluster, netto		
Aktier och andelar	–439,9	–232,9
Kapitalavkastning, kostnader	**–798,8**	**–497,2**

Not 15 Övriga icke-tekniska intäkter och kostnader

	2002	2001
Övriga intäkter Wasa Sak	1,0	–0,3
Övriga intäkter Wasa Holding koncernen	0,1	0,1
Kostnader för varumärkesbreddning	–88,7	–
Övriga kostnader Länsförsäkringar Sak	–37,1	1,5
Övriga kostnader Agria	–2,1	–1,6
Övriga kostnader Run-Off koncernen	–0,5	–0,1
Övriga kostnader	–	–0,2
Övriga icke-tekniska intäkter och kostnader	**–127,4**	**–0,5**

Not 16 Verksamhet under avveckling

Länsförsäkringar Kapitalförvaltning AB (publ) har sedan 1999 på uppdrag förvaltat placeringstillgångar i noterade värdepapper för koncernen samt kunder utanför länsförsäkringsgruppen. Våren 2002 beslutades att koncernens förvaltningsuppdrag skulle övergå till ABN AMRO. Förvaltningen överfördes till ABN AMRO under juni 2002 och bolagets förvaltningsverksamhet avvecklades och merparten av personalen har sagts upp. Vid årets utgång fanns fyra anställda kvar.

Not 17 Bankrörelsens resultat

	2002	2001
Ränteintäkter	1 143,2	848,0
Räntekostnader	–605,4	–423,6
Räntenetto	**537,8**	**424,3**
Provisionsintäkter	85,1	70,8
Provisionskostnader	–57,5	–22,9
Nettoresultat av finansiella transaktioner	–0,2	6,2
Övriga rörelseintäkter	73,8	58,0
Summa rörelseintäkter	**639,0**	**536,4**
Allmänna administrationskostnader	–563,9	–497,2
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	–46,3	–38,2
Övriga rörelsekostnader	–30,9	–45,9
Summa kostnader före kreditförluster	**–641,1**	**–581,3**
Resultat före kreditförluster	–2,1	–44,9
Kreditförluster netto	–13,2	24,6
Resultat Wasa Garanti	24,4	21,7
Bankrörelsens resultat	**9,1**	**1,4**

Not 18 Skatt på årets resultat

	2002	2001
Aktuell skatt		
Periodens skattekostnad	0,0	–0,2
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	0,1	0,2
Summa aktuell skatt	**0,1**	**–0,0**
Uppskjuten skatt		
Uppskjuten skattekostnad avseende temporära skillnader	–0,2	–4,9
Uppskjuten skatteintäkt/kostnad under året aktiverat skattevärde i underskottsavdrag	–35,8	180,3
Summa uppskjuten skatt	**–36,0**	**175,4**
Totalt redovisad skattekostnad	**–35,9**	**175,4**
Avstämning av effektiv skattesats		
Resultat före skatt	34,1	–394,8
Skatt enligt gällande skattesats för moderbolaget	–9,5	110,5
Effekt av andra skattesatser för utländska dotterbolag	6,5	8,1
Avskrivning koncernmässig goodwill	–1,5	–9,1
Skatt ej avdragsgilla kostnader	–309,4	–103,5
Skatt ej skattepliktiga intäkter	267,1	149,5
Ökning av underskottsavdrag utan motsvarande aktivering av uppskjuten skatt	–4,5	–7,4
Utnyttjande av ej aktiverade underskottsavdrag	2,7	29,2
Skatt hänförlig till tidigare år	0,0	–0,6
Övrigt	12,5	–1,3
Summa skatt på årets resultat	**–35,9**	**175,4**
Gällande skattesats	28%	28%
Effektiv skattesats	105%	44%

Inga skatteposter har redovisats direkt mot eget kapital

Not 19 Goodwill

	2002	2001
Anskaffningsvärde		
Ingående balans	184,1	139,4
Årets förändring	–	44,7
Utgående anskaffningsvärde	**184,1**	**184,1**
Ackumulerade avskrivningar		
Ingående balans	–177,0	–127,1
Nedskrivning negativ goodwill	13,4	–
Årets avskrivningar	–5,3	–50,0
Utgående ackumulerade avskrivningar	**–168,9**	**–177,0**
Utgående planenligt restvärde	**15,2**	**7,0**

Not 20 Andra immateriella tillgångar

Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten avseende datasystem

	Egenutvecklad	Förvärvad	Totalt
Ingående anskaffningsvärde	134,5	7,0	141,6
Årets anskaffningar	66,9	–	66,9
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**201,4**	**7,0**	**208,5**
Ingående ackumulerade avskrivningar	–71,3	–	–71,3
Årets avskrivningar	–8,3	–	–8,3
Utgående avskrivningar	–79,6	–	–79,6
Utgående planenligt restvärde	**121,8**	**7,0**	**128,9**

Not 21 Byggnader och mark

	Flerbostadsfastigheter	Fritidshus	Totalt
Antal	7	6	13
Anskaffningsvärde, Mkr	36,8	4,7	41,5
Verkligt värde, Mkr	220,0	5,4	225,4
Verkligt värde per kvm, kr	15 113		
Ytvakansgrad, %	0,0		
Direktavkastning, %	2,2		
Taxeringsvärde, Mkr	166,3	3,1	169,4

Geografisk fördelning

Samtliga bostadsfastigheter är belägna i Stockholms kommun.

Värderingsmetoder

Värdering av fastighetsbeståndet har gjorts av personal inom Länsförsäkringar AB med erforderlig kompetens.

Vid värderingen har i första hand en ortsprisbaserad bedömning gjorts utifrån under året genomförda försäljningar på likvärdiga objekt. Ortsprisbedömningen har kompletterats med en kassaflödesanalys över 10 år samt ett nuvärdeberäknat restvärde vid kalkylperiodens slut.

Använda direktavkastningskrav uppgår för bostadsdelarna till cirka 3,1 procent.

Riskexponering

Vid ett ökat/minskat avkastningskrav med 2 procent förändras fastigheternas värden med –77 Mkr respektive +330 Mkr.

Andel av fastigheterna som används i den egna verksamheten

Samtliga fastigheter hyrs ut till externa hyresgäster. Ingen del av fastighetsytan används i koncernens verksamhet.

Not 22 Aktier och andelar i intresseföretag

Företagets namn	Oeganisationsnummer	Säte	Antal aktier och andelar	Kapitalandel, %	Bokfört värde
Länsförsäkringsbolagens Fastighets HB Humlegården	916604-6459	Stockholm	204 888	28,5	673,1
Utile Dulci 2 HB	916601-0067	Stockholm	1 960	25,0	396,1
Consulting AB Lennermark och Andersson	556131-2223	Örebro	1 500	27,3	12,8
Eureko Property Captive S.a.		Luxemburg	5 000		1,9
European Alliance Partners Company AG		Zürich	8 254	5,7	7,4
Svenska Andelshästar AB	556536-9633	Uppsala	400	40,0	0,2
Trofast Veterinärt IT-stöd AB	556598-0983	Hallstahammar	5 000	50,0	5,0
Aktier och andelar i intresseföretag					**1 096,6**

Samtliga aktier är onoterade.

Not 23 Obligationer och andra räntebärande värdepapper

	Upplupet anskaffningsvärde, 2002	Marknadsvärde, 2002	Upplupet anskaffningsvärde, 2001	Marknadsvärde, 2002
Noterade obligationer och andra räntebärande värdepapper utgivna av Svenska staten	3 185,8	3 246,8	3 368,0	3 345,5
Svenska bostadsinstitut	2 132,7	2 169,6	1 367,2	1 375,5
Övriga svenska emittenter	411,4	432,0	393,6	410,8
	5 729,9	**5 848,5**	**5 128,9**	**5 131,8**
Utländska stater	4 174,6	4 215,2	3 650,7	3 984,8
Övriga utländska emittenter	919,1	912,8	335,1	375,3
	5 093,6	**5 128,0**	**3 985,8**	**4 360,1**
Noterade räntebärande värdepapper	10 823,6	10 976,5	9 114,7	9 491,9
Onoterade obligationer och andra räntebärande värdepapper utgivna av Övriga svenska emittenter	43,1	43,9	–	–
Summa obligationer och andra räntebärande värdepapper	**10 866,7**	**11 020,4**	**9 114,7**	**9 491,9**

Not 24 Derivat 2002

	Ränta verkligt värde	Ränta nominellt belopp	Valuta verkligt värde	Valuta nominellt belopp	Aktie verkligt värde	Aktie nominellt belopp	Totalt verkligt värde	Totalt nominellt belopp
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll.								
Terminer med positivt värde	–	–	205,1	10 499,3	0,1	150,1	205,2	10 649,5
Summa	**–**	**–**	**205,1**	**10 499,3**	**0,1**	**150,1**	**205,2**	**10 649,5**
varav clearat					0,1	150,1	0,1	150,1
Derivatinstrument med negativa värden.								
Terminer med negativt värde	0,0	766,7	34,6	10 333,3	–	–	34,7	11 100,0
Swappar med negativt värde	123,6	3 756,4	–	–	–	–	123,6	3 756,4
Summa	**123,6**	**4 523,0**	**34,6**	**10 333,3**	**–**	**–**	**158,3**	**14 856,3**
varav clearat	0,0	766,7					0,0	766,7

Not 25 Fordringar avseende direkt försäkring

	2002	2001
Fordringar på försäkringstagare	689,4	230,1
Fordringar på försäkringsmäklare	1,4	0,2
Fordringar på länsförsäkringsbolag	0,2	–
Fordringar på andra försäkringsföretag	73,2	372,2
Fordringar avseende direkt försäkring	**764,1**	**602,5**

Not 26 Fordringar avseende återförsäkring

	2002	2001
Fordringar på länsförsäkringsbolag	66,0	38,6
Övriga fordringar	445,0	588,2
Fordringar avseende återförsäkring	**511,0**	**626,7**

Not 27 Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder

Redovisade uppskjutna skattefordringar och -skulder kan hänföras till följande:

	Tillgångar		Skulder		Netto	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Immateriella tillgångar	–0,3	–	–	–	–0,3	–
Byggnader och mark	–	–	225,7	202,2	225,7	202,2
Andra finansiella placeringstillgångar	0,0	–	315,2	328,7	315,2	328,7
Andra tillgångar	–9,1	–	1,4	0,1	–7,7	0,1
Skulder	–26,6	–16,4	–	–	–26,6	–16,4
Utnyttjande av underskottsavdrag	–543,4	–589,7	–	–	–543,4	–589,7
Obeskattade reserver	–	–	472,2	474,0	472,2	474,0
Uppskjuten skattefordran (–)/uppskjuten skatteskuld (+)	**–579,5**	**–606,0**	**1 014,5**	**1 005,1**	**435,1**	**399,1**
Kvittning	317,4	312,1	–317,4	–312,1	–	–
Netto uppskjuten skattefordran (–)/ uppskjuten skatteskuld (+)	**–262, 0**	**–294,0**	**697,1**	**693,0**	**435,1**	**399,1**

Den temporära skillnaden mellan redovisat och skattemässigt värde på av moderföretaget direktägda andelar uppgår till:

	Koncernen	Moder-företaget
Andelar i koncernföretag	394,5	759,3

Uppskjutna skatter hänförliga till dessa andelsinnehav har ej redovisats. För koncernföretag har moderföretaget kontroll över när skatteskulden realiseras och detta kommer inte att ske inom en överskådlig framtid samtidigt som erhållna utdelningar i Sverige ej är skattepliktig intäkt.

Ej redovisade uppskjutna skattefordringar

Uppskjutna skattefordringar har inte redovisats i resultat- och balansräkningarna för följande poster:

	2002	2001
Skattemässiga underskott, skattedel	203,2	197,7
Ej fastställda skattemässiga underskott, skattedel	446,1	446,1

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag

	Belopp vid årets ingång	Redovisat över resultat-räkning	Belopp vid årets utgång
Immateriella tillgångar		–0,3	–0,3
Byggnader och mark	202,2	23,5	225,7
Andra finansiella placeringstillgångar	328,7	–13,6	315,2
Andra tillgångar	0,1	–7,8	–7,7
Skulder	–16,4	–10,2	–26,6
Utnyttjande av underskottsavdrag	–589,7	46,3	–543,4
Obeskattade reserver	474,0	–1,8	472,2
Uppskjuten skattefordran (–)/ skatteskuld (+)	**399,1**	**36,0**	**435,1**

Not 28 Övriga fordringar

	2002	2001
Fordringar på länsförsäkringsbolag	121,4	384,8
Övriga fordringar	222,7	63,8
Övriga fordringar	**344,1**	**448,6**

Not 29 Tillgångar i bankkoncernen

	2002	2001
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	68,8	25,1
Utlåning till kreditinstitut	1 408,0	1 152,9
Utlåning till allmänheten	19 861,3	12 452,8
Aktier och andelar	499,2	1 414,7
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	0,5	0,5
Immateriella tillgångar	108,5	90,7
Materiella tillgångar	29,8	13,2
Övriga tillgångar	227,0	224,2
Tillgångar Wasa Garanti	12,2	36,4
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	77,9	94,2
Tillgångar i bankkoncernen	**22 293,1**	**15 504,6**

Not 30 Materiella tillgångar och varulager

	2002	2001
Ingående anskaffningsvärde	499,3	475,3
Valutaförändring	–0,3	1,6
Årets anskaffningar	72,6	102,6
Anskaffningsvärde av försålda eller utrangerade inventarier	–14,9	–80,1
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**556,8**	**499,3**
Ingående ackumulerade avskrivningar	–346,2	–333,3
Valutaförändring	0,2	–1,6
Ackumulerade avskrivningar på förvärv	–	–3,0
Ack avskrivningar för sålda inventarier	11,6	61,8
Årets avskrivningar	–98,5	–70,2
Utgående avskrivningar	**–432,7**	**–346,1**
Utgående planenligt restvärde	124,1	153,2
Lager av reklamartiklar och trycksaker	9,3	8,2
Materiella tillgångar och varulager	**133,4**	**161,4**

LEASINGAVGIFTER

Finansiell leasing

Tillgångar som innehas via finansiella leasingavtal redovisas som materiella tillgångar i koncernen. Anskaffningsvärdet för dessa inventarier uppgår till 17,8 Mkr och årets avskrivning uppgår till 6,1 Mkr. Årets kostnad för leasing är 6,3 Mkr.

Framtida betalningsåtaganden i koncernen

Inom ett år	7,5
Mellan ett och fem år	4,9
Senare än fem år	–

Operationell leasing

Betalningsåtaganden avseende hyror

Inom ett år	141,0
Mellan ett och fem år	557,9
Senare än fem år	415,7

Extern hyreskostnad hos moderbolaget	175,2

Not 31 Förutbetalda anskaffningskostnader inklusive återförsäkrares andel

	2002	2001
Ingående förutbetalda anskaffningskostnader	44,7	41,1
Nya koncernföretag	–	20,1
Årets avsättning	51,8	44,7
Årets avskrivningar	–44,7	–61,2
Utgående föutbetalda anskaffningskostnader	**51,8**	**44,7**

Samtliga anskaffningskostnader har en avskrivningstid inom ett år.

Not 32 Eget kapital

	Aktie-kapital	Bundna reserver	Balanserat resultat	Årets resultat
Ingående balans	629,7	4 931,0	186,9	–216,7
Disposition av föregående års resultat			–216,7	216,7
Bidrag successivt förvärv av intressebolag		3,6		
Förändring omräkningsdifferens		–36,6	17,4	
Omföring mellan fria och bundna reserver		482,0	–482,0	
Årets resultat				2,3
Utgående balans	**629,7**	**5 379,9**	**–494,4**	**2,3**

Känslighetsanalys, påverkan på eget kapital

	Värde-påverkan	Skatte-fordran	Eget kapital
Kursnedgång aktier 10 %	–543,7	152,2	–391,5
Ränteuppgång obligationer 1 %	–281,3	78,8	–202,5
Ökning av direktavkastningskrav			
fastigheter 2 %	–77,0	21,6	–55,4
Valutakursförändring -10 %	–114,9	32,2	–82,8
	–1 016,9	**284,7**	**–732,2**

Not 33 Fond för orealiserade vinster

	2002	2001
Aktier och andelar	4,4	–
Räntebärande placeringar	0,3	–
Fond för orealiserade vinster	**4,6**	**–**

Not 34 Efterställda skulder

	2002	2001
Förlagslån, bundet till år 2001	–	200,0
Förlagslån, bundet till år 2006	139,0	127,0
Efterställda skulder	**139,0**	**327,0**

Not 35 Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

	2002	2001
Ingående balans	1 560,7	1 340,9
Nya koncernföretag	–	101,6
Valutakursförändring	30,5	20,8
Beståndsöverlåtelse	–33,2	–77,1
Årets förändring	115,5	174,5
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	**1 673,5**	**1 560,7**

Not 36 Avsättning för oreglerade skador

	Inträffade rapporterade skador	Inträffade ej rapporterade skador	Avsättning skaderegleringskostnader	Totalt 2002	Totalt 2001
Ingående balans	13 103,6	1 888,1	295,2	15 286,8	14 191,9
Nya koncernföretag	–	–	–	–	287,6
Beståndsöverlåtelse	72,8	-16,3	–	56,4	–71,1
Valutakursförändring	–83,8	–34,7	–0,1	–118,6	175,6
Årets förändring	615,2	–68,7	23,2	569,7	702,9
Avsättning för oreglerade skador	**13 707,8**	**1 768,3**	**318,2**	**15 794,3**	**15 286,8**

Not 37 Skulder i bankrörelsen

	2002	2001
Skulder till kreditinstitut	266,8	217,1
In- och upplåning från allmänheten	14 736,0	12 351,9
Emitterade värdepapper	3 705,5	417,5
Skulder Wasa Garanti	5,4	14,8
Övriga skulder	221,4	218,4
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	268,0	225,0
Skulder i bankrörelsen	**19 203,0**	**13 444,6**

Not 38 Skulder avseende direkt försäkring

	2002	2001
Skulder till försäkringstagare	35,1	24,9
Skulder till försäkringsmäklare	5,4	6,1
Skulder till länsförsäkringsbolag	1,8	–
Skulder till andra försäkringsföretag	47,6	17,3
Skulder avseende direkt försäkring	**89,8**	**48,3**

Not 39 Övriga skulder avseende återförsäkring

	2002	2001
Skulder till länsförsäkringsbolag	159,1	2,7
Övriga skulder	237,5	436,8
Skulder avseende återförsäkring	**396,6**	**439,5**

Not 40 Övriga skulder

	2002	2001
Skulder till länsförsäkringsbolag	50,7	2,6
Övriga skulder	323,1	441,2
Övriga skulder	**373,8**	**443,8**

Not 41 Poster inom linjen

	2002	2001
Ställda panter		
Panträtt i egna fastigheter, nominellt värde	1,6	1,6
Registerförda placeringstillgångar för försäkringstagares räkning, totalt	14 758,2	12 943,5
varav avseende förmånsberättigade åtaganden	(2 581,6)	(2 353,9)
Obligationer	514,5	13,1
Bankmedel	31,5	34,1
Summa ställda panter	**15 305,7**	**12 992,3**
Ansvarsförbindelser		
Garantiförbindelser	24,0	3,3
Kreditgaranti för personallån	1,6	2,3
Borgensförbindelser	7,8	8,1
Delägare i Länsförsäkringsbolagens Fastighets HB	2 641,2	2 369,6
Delägare i Utile Dulci 2 HB	1 035,5	820,0
Övriga ansvarsförbindelser	6,5	4,1
Beloppsbestämda ansvarsförbindelser	**3 716,7**	**3 207,5**
Andra åtaganden, banken		
Beviljade men ej utbetalda lån och krediter	1 202,2	1 059,0
Ränteswapavtal	1 700,0	516,5
Andra åtaganden	**2 902,2**	**1 575,5**

Förtida uppsägning av avtalet med ABN AMRO, liksom utebliven förlängning efter 10 år i ytterligare fem år, kan i flera fall leda till skyldighet för Länsförsäkringar Sak att återbetala hela eller del av köpeskillingen. Storleken på den återbetalning av köpeskilling som Länsförsäkringar Sak kan bli skyldig att erlägga vid förtida uppsägning varierar beroende dels på uppsägningsgrund, dels på när under avtalets löptid uppsägningen sker. Ju tidigare uppsägning desto större återbetalningsbelopp. Ett flertal möjligheter till förtida uppsägning från främst Länsförsäkringar Saks sida föreligger. Med hänsyn till avtalets utformning och parternas gemensamma intresse av långsiktigt samarbete samt uppsägningsgrunderna som sådana, bedöms sannolikheten för förtida uppsägning vara mycket låg.

Not 42 Personal, löner och ersättningar i koncernen samt arvoden till revisorer

Medelantalet anställda med fördelning på arbetsställen och länder har varit följande:

Tjänstemän	Män 2002	Män 2001	Kvinnor 2002	Kvinnor 2001	Totalt 2002	Totalt 2001
Moderbolaget						
Sverige	119	31	127	33	246	64
Dotterbolag						
Sverige	531	625	568	585	1 099	1 210
Storbritannien	5	9	5	6	10	15
USA	2	4	–	1	2	5
Totalt	**657**	**669**	**700**	**625**	**1 357**	**1 294**

Löner, ersättningar och sociala kostnader har utgått enligt följande:

	Styrelse, VD och v VDar 2002	Styrelse, VD och v VDar 2001	Tjänstemän 2002	Tjänstemän 2001	Totalt 2002	Totalt 2001
Moderbolag						
Sverige						
Löner och ersättningar	7,8	2,2	114,4	21,7	122,1	24,0
Sociala avgifter	7,1	6,4	82,4	27,1	89,5	33,6
varav pensionsavgifter	3,6	4,6	43,4	15,9	47,0	20,4
Totalt moderbolag	14,9	8,6	196,8	48,9	211,6	57,5
Dotterbolag						
Sverige						
Löner och ersättningar	26,8	31,1	510,0	477,3	536,8	508,4
Sociala avgifter	40,1	19,9	335,9	296,1	375,9	316,0
varav pensionsavgifter	25,4	8,0	132,4	113,7	157,8	121,7
Storbritannien						
Löner och ersättningar	1,9	2,7	8,1	6,5	10,1	9,2
Sociala avgifter	0,3	0,3	1,1	1,7	1,4	2,0
varav pensionsavgifter	0,1	0,1	0,5	0,9	0,7	1,0
USA						
Löner och ersättningar	–	–	15,8	5,8	15,8	5,8
Sociala avgifter	–	–	1,2	0,9	1,2	0,9
varav pensionsavgifter	–	–	–	0,0	–	0,0
Totalt dotterbolag	**69,1**	**53,9**	**872,1**	**788,4**	**941,2**	**842,4**
Totalt koncernen	**84,0**	**62,6**	**1 068,9**	**837,3**	**1 152,8**	**899,9**

I ovanstående belopp ingår kostnader för avveckling av personal:

Lön	115,0
Sociala avgifter	156,8
varav pensionsavgifter	82,4
Totalt	**271,8**

Styrelsens ordförande har uppburit en total ersättning på 0,5 (0,3) Mkr. Lön och övriga förmåner uppgick för VD till 4,0 (0,8) Mkr. Moderbolaget har haft VD och övrig personal anställda sedan 1 oktober 2001.

Uppsägningstid och avgångsvederlag för ledande befattningshavare

I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår avgångsvederlag till VD, vice VD och befattningshavare som ingår i företagsledningen med två årslöner. Vid egen uppsägning gäller tre månader. För övriga befattningshavare tillämpas de villkor som regleras i centrala avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Pensionsförpliktelser

VD har avtal om att gå I pension vid 60 år, varvid 75 procent av slutlönen vid pensionstidpunkten bibehålls för tiden fram till 65 års ålder. Denna del är täckt genom försäkring. Alternativt kan VD gå i pension vid 55 års ålder, varvid slutlönen som bibehålls fram till 65 års ålder beräknas bli cirka 50 procent.

Övriga pensionsförpliktelser täcks genom försäkring i enlighet med avtal mellan FAO (Försäkringsbranschens arbetsgivarorganisation) och FTF.

Arvode till revisorer

För år 2002 har följande arvoden utgått till revisorer. Belopp i Mkr.

	Koncernen	Moderbolaget
KPMG		
Revisionsuppdrag	3,0	0,7
andra uppdrag	5,7	5,1
Ernst & Young		
Revisionsuppdrag	0,3	0,1
andra uppdrag	0,1	–

Tilläggsupplysningar angående försäkringsrörelsen 2002 för koncernen

Uppdelning av resultaträkningens poster i försäkringsklasser.

	Totalt	Olycksfall, sjukdom	Motorfordon ansvar mot tredje man	Motorfordon övriga klasser	Sjöfart, luftfart, transport	Brand och annan skada på egendom	Allmän ansvarighet
Premieintäkt, brutto	5 286,0	149,3	2 403,2	155,3	108,4	301,0	129,1
Försäkringsersättningar, brutto	–4 855,4	–140,5	–2 611,6	–131,6	–92,3	–120,8	–19,0
Driftskostnader, brutto	–1 070,0	–64,0	–482,7	–24,2	–35,5	–27,5	–41,5
Resultat av avgiven återförsäkring	–29,5	3,8	84,4	–0,0	18,9	–113,5	–136,4
Resultat	**–668,9**	**–51,3**	**–606,7**	**–0,5**	**–0,6**	**39,2**	**–67,8**
Premieinkomst, brutto	5 401,5	150,9	2 589,2	151,6	110,6	243,6	85,4

	Rättsskydd	Övriga för-säkringsklasser	Summa direkt försäkring	Mottagen återförsäkring
Premieintäkt, brutto	5,8	647,7	3 899,9	1 386,1
Försäkringsersättningar, brutto	–62,1	–442,8	–3 620,6	–1 234,7
Driftskostnader, brutto	–6,7	–190,9	–873,0	–197,0
Resultat av avgiven återförsäkring	61,6	–5,6	–86,9	57,4
Resultat	**–1,4**	**8,5**	**–680,7**	**11,8**
Premieinkomst, brutto	5,2	683,9	4 020,4	1 381,1

Noter till resultat- och balansräkningar för moderbolaget, Mkr

(För moderbolagets ersättning till personal samt arvoden till revisorer hänvisas till not 42.)

Not 43 Nettoomsättning

Hela omsättningen i bolaget är till bolag inom Länsförsäkringsgruppen. 89 % (86 %) är till bolag inom koncernen och 11 % (14 %) till länsförsäkringsbolagen.

Not 44 Externa kostnader

	2002	2001
Lokalkostnader	–206,6	–43,4
Marknadsföring	–187,5	–20,3
Konsulter	–175,8	–50,3
IT-kostnader	–117,3	–52,7
Trycksaker, telefoni och porto	–56,2	–22,9
Kapitalförvaltningskostnader	–128,2	–30,2
Övrigt	–100,8	–35,6
	–972,5	**–255,4**

Lokalkostnaderna avser främst hyror för de lokaler som koncernen använder i sin verksamhet. Länsförsäkringar AB hyr i sin tur ut lokaler till bolag inom koncernen. Kostnader för hyror var 175,2 Mkr och intäkter för uthyrningen uppgick till 116,1 Mkr.

I marknadsföringskostnader ingår 88,6 Mkr som betalats till länsförsäkringsbolagen för marknadsaktiviteter vad avser varumärkesbreddning.

Not 45 Resultat från andelar i koncernföretag

	2002	2001
Nedskrivningar	–13,0	–15,0

Not 46 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2002	2001
Ränteintäkter koncernföretag	5,3	–
Ränteintäkter, övriga	36,4	1,5
Reavinst räntebärande papper	11,4	–
	53,1	**1,5**

Not 47 Övriga räntekostnader och liknande resultatposter

Räntekostnader, förlagslån	–8,3	–0,3
Orealiserad förlust kortfristiga placeringar	–7,5	–
	–15,8	**–0,3**

Not 48 Skatt på årets resultat

	2002	2001
Aktuell skatt koncernbidrag	8,0	13,0
Uppskjuten skatt	29,4	4,4
	37,4	**17,4**
Avstämning av effektiv skatt		
Redovisat resultat före skatt	–161,9	–77,4
Skatt enligt gällande skattesats	45,3	21,7
Ej avdragsgilla kostnader	–7,9	–4,3
Utnyttjande av tidigare ej aktiverade underskottsavdrag	–	0,0
Redovisad effektiv skatt	37,4	17,4
Gällande skattesats	28 %	28 %
Effektiv skattesats	23 %	22 %
Skatteposter som redovisas mot eget kapital		
Aktuell skatt i erhållna koncernbidrag	8,0	13,0

Den temporära skillnaden mellan redovisat och skattemässigt värde på av moderföretaget direktägda andelar i koncernföretag uppgår till 759,3 Mkr. Uppskjutna skatter hänförliga till dessa innehav har ej redovisats. För koncernföretag har moderföretaget kontroll över när skatteskulden realiseras och detta kommer inte att ske inom en överskådlig framtid samtidigt som erhållna utdelningar i Sverige ej är skattepliktig intäkt.

Not 49 Inventarier

	2002	2001
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	3,5	–
Förvärv från koncernföretag	447,3	–
Nyanskaffningar	56,7	3,5
	507,5	**3,5**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan		
Förvärv från koncernföretag	–347,1	–
Årets avskrivning enligt plan	–56,2	–
	–403,3	
Utgående planenligt restvärde	**104,3**	**3,5**

I inventarier ingår konst med 4,2 (3,5) som inte skrivs av.

Samtliga inventarier i koncernen ägs från och med 2002-01-01 av Länsförsäkringar AB, som hyr ut inventarier till bolagen inom koncernen. Det bokförda värdet på de uthyrda inventarierna uppgår till 52,5 Mkr och hyresintäkten var 37,8 Mkr. Hyresintäkten motsvarar avskrivningen på de hyrda inventarierna.

Not 50 Aktier och andelar i koncernföretag

	2002	2001
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	6 739,4	5 362,2
Inköp	28,0	195,1
Aktieägartillskott	180,0	120,6
Avyttringar	–0,1	–
Erhållen utdelning i form av dotterbolagsaktier	–	1 061,5
Återbetalning till aktieägaren	1 062,8	–
	8 010,1	**6 739,4**

	2002	2001
Ackumulerade nedskrivningar		
Vid årets början	–1 076,5	–
Erhållen utbetalning från dotterbolag	–	–1 061,5
Återbetalning till aktieägaren	–2 009,8	–
Årets nedskrivningar	–13,0	–15,0
	–3 099,4	**–1 076,5**
Redovisat värde vid årets slut	**4 910,7**	**5 662,9**

Specifikation av bolagets innehav av aktier och andelar i koncernföretag

Företagets namn	Organisationsnummer	Säte	Antal aktier och andelar	Ägarandel % [1]	Bokfört värde
Agria Försäkrings AB (publ)	516401-8003	Stockholm	40 000	100	362,0
LF Gruppen AB (vilande)	556420-8535	Stockholm	1 000	100	0,1
Länsförsäkringar Bank AB	516401-9878	Stockholm	8 398 708	100	1 194,6
Länsförsäkringar Fondförvaltning AB	556364-2783	Stockholm	10 000	100	115,0
Länsförsäkringar Dator- och systemservice AB (publ)	556356-0670	Stockholm	1 400	100	23,4
Länsförsäkringar Liv AB (publ)	516401-6627	Stockholm	8 000	100	452,0
Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB	502010-9681	Stockholm	2 000 000	100	2 485,9
Länsförsäkringar Utveckling AB	556549-7004	Stockholm	10 000	100	1,0
Svenska Brand Livförsäkring AB	516401-6692	Stockholm	28 000	100	28,0
Wasa Försäkring Run-Off AB	556563-9456	Stockholm	1 000	100	248,8
Aktier och andelar i koncernföretag					**4 910,7**

[1] Ägarandelen av kapitalet avses, vilket även överensstämmer med andelen av rösterna för totalt antal aktier.

Agria, Wasa Försäkring Run-Off och Länsförsäkringar Liv har under året överförts till Länsförsäkringar AB genom återbetalning till aktieägaren av 2 009,8 Mkr från Länsförsäkringar Sak AB. Värdet på dotterbolagsaktierna uppgick till 1 062,8 Mkr och resterande återbetalning 947,0 Mkr skedde i form av likvida medel.

Not 51 Fordringar hos koncernföretag

Lån till Länsförsäkringar Bank AB med löptid till 2012-05-31.

Ränta Stibor 3 månader + 0,1 procent.

Not 52 Uppskjuten skattefordran

	2002	2001
Maskiner och inventarier	7,0	–
Finansiella anläggningstillgångar	2,1	–
Pensionsavsättningar	8,8	4,2
Underskottsavdrag	15,9	0,2
Netto uppskjuten skattefordran	**33,8**	**4,4**

	Belopp vid årets ingång	Redovisat över resultat-räkningen	Belopp vid årets utgång
Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottdavdrag			
Maskiner och inventarier	–	7,0	7,0
Finansiella anläggningstillgångar	–	2,1	2,1
Pensionsavsättningar	4,2	4,6	8,8
Utnyttjande av underskottsavdrag	0,2	15,8	15,9
	4,4	**29,4**	**33,8**

Not 53 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2002	2001
Rikskuponger	0,3	0,6
Förutbetalda försäkringskostnader	6,4	4,6
Förutbetalda hyror	11,1	–
Övrigt	5,8	2,2
	23,7	**7,3**

Not 54 Kortfristiga placeringar

	2002	2001
Börsaktier	86,9	–
Räntebärande värdepapper	299,2	–
Fondandelar	22,8	–
	409,0	**–**

Not 55 Eget kapital

	Aktie-kapital	Överkurs-fond	Reserv-fond	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa
Ingående balans	629,7	4 931,0	0,0	33,4	–60,0	5 534,0
Vinstdisposition				–60,0	60,0	
Koncernbidrag				28,7		28,7
Skatteeffekt på koncernbidrag				–8,0		–8,0
Årets resultat				–124,4		–124,4
Utgående balans	**629,7**	**4 931,0**	**0,0**	**–6,0**	**–124,4**	**5 430,2**

Antal aktier à nominellt 100 kr	
Serie A	1 532 678
Serie B	4 761 455
Serie C	2 450
	6 296 583

Not 56 Förlagslån

Förlagslånet är bundet till 2006-12-15 och löper med en ränta som motsvarar räntan för statsobligationer med motsvarande löptid med ett tillägg på 0,65 procent. Årets ränta har fastställts till 5,63 procent.

Not 57 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2002	2001
Omstruktureringskostnader	42,1	16,5
Semesterlöneskuld	9,3	6,2
Sociala kostnader	11,5	6,6
Övriga upplupna kostnader	8,2	12,5
	71,1	**41,7**

Placeringsaktier och andelar

Placeringsaktier och andelar	Antal	Marknadsvärde, Tkr
SVERIGE		
Noterade aktier		
Finans		
Salusansvar, B	745 500	5 032
Kungsleden	260 000	37 700
Total Finans		**42 732**
Industrivaror		
Atlas Copco, A	56 781	9 653
Total Industrivaror		**9 653**
Total Aktier		**52 385**
Fonder		
Aragon Time Fond	12 159	764
Asienfonden LF	183 954	8 923
Branschfokusfonden LF	500 000	18 513
Europafonden LF	726	200
Fond-i-fond försiktig LF	100 000	8 531
Fond-i-fond normal LF	100 000	7 530
Fond-i-fond offensiv LF	100 000	6 559
Hjärnfonden LF	100 000	10 259
Internetfonden LF	500 000	8 439
Mega Europa LF	54 307	91 779
Mega Nordamerika LF	91 164	48 086
Pension 2045 LF	501 628	28 792
Robur Kommunikation Fond	84 715	1 177
Skandia Time Global	21 231	1 118
Småbolagsfonden LF	514 234	44 981
Tillväxtmarknadsfonden LF	1 050 538	123 732
U-Hjälpsfonden LF	37 377	4 557
Total fonder		**413 940**
Total noterade		**466 325**
Onoterade aktier		
Finans		
HealthCap Coinvest	12 524 000	12 524
HealthCap KB III	7 746 000	7 746
Industrial Development & Invest	7 492 132	7 492
Länsförsäkringar Mäklarservice AB	200	40
Länsteknik	500	0
SBC Bo Ekon.Förening	150	450
Sjöassuradörerna	54	0
Total Finans		**28 252**
Industrivaror		
Besqab, B	21 000	7 140
Byggtjänst	25	9
Total Industrivaror		**7 149**
Kapitalvaror & Tjänster		
Jonic	100	0
Knarrarnäs	1	540
Larmtjänst	113	0
Optimum, A	25 047 476	0
Optimum, B	340 378	0
Svensk Bilprovning	560	1 680
Trinova, B	500	0
VetCare AB	100	6 543
Total Kapitalvaror & Tjänster		**8 763**
Media		
Öijared Company & Country Club AB	8	136
Total Media		**136**
Total aktier		**44 300**
Fonder		
Nektar	196 727	423 707
SBC Bo AB Fund	1 269	339
Zenit	6 460	253 492
Total		**677 538**
Total Fonder		**677 538**
Bostadsrätter		
Brf Kalvheden		362
Total Bostadsrätter		**362**
Total onoterade		**722 200**
Total Sverige		**1 188 525**
SCHWEIZ		
Noterade aktier		
Adecco	29 138	9 952
Credit Suisse	88 000	16 636
Holcim, Inhaber	4 540	7 181
Logitech, Namen	7 400	1 924
Nestle	15 700	28 988
Novartis	109 500	34 812
Richemont Units	68 289	11 103
Roche Holding, Genusscheine	36 400	22 101
Schweiz Rueckversicherung	28 417	16 242
UBS	68 300	28 923
Total noterade		**177 862**
Total Schweiz		**177 862**
TYSKLAND		
Noterade aktier		
Allianz Holding	6 000	4 973
BASF	46 964	15 494
Bayerische Motoren Werke	36 119	9 551
Daimler-Chrysler	11 664	3 130
Deutsche Boerse AG	16 000	5 583
Deutsche Telekom	57 200	6 407
E ON (Veba)	43 468	15 282
Muenchener Rueckversicherung	10 490	10 935
Porsche Prefs	2 998	10 856
SAP	19 591	13 528
Schering	18 000	6 822
Siemens, Namen	43 930	16 268
Total noterade		**118 829**
Total Tyskland		**118 829**
DANMARK		
Noterade aktier		
Den Danske Bank	42 500	6 121
Total noterade		**6 121**
Total Danmark		**6 121**
SPANIEN		
Noterade aktier		
Iberdrola 1	45 000	5 493
Telefonica de Espana	171 000	13 337
Total noterade		**18 830**
Total Spanien		**18 830**
FINLAND		
Noterade aktier		
Nokia	207 350	28 307
UPM-Kymmene, V	30 493	8 602
Total noterade		**36 909**
Total Finland		**36 909**
FRANKRIKE		
Noterade aktier		
Accor	28 000	7 389
Air Liquide	8 763	10 072
Aventis	46 089	21 830
AXA	134 000	15 671
BNP Paribas	26 300	9 338
L'Oreal	24 048	15 953
Renault S.A	15 700	6 428
ST Microelectronics	33 850	5 782
TF 1	26 800	6 239
Thales	16 536	3 815
Total Fina	**21 500**	**26 756**
Total noterade		**129 273**
Total Frankrike		**129 273**
STORBRITANNIEN		
Noterade aktier		
Astrazeneca (GB)	32 074	9 935
Barclays	305 233	16 484
BP Plc (Amoco)	738 000	44 204
British Gas	180 000	6 759
Compass Group Plc	173 700	8 041
Diageo	106 500	10 084
GlaxoSmithkline Plc	203 806	34 078
Hbos Group	149 701	13 618
HSBC Holdings (GBP 0.75)	451 069	43 469
National Grid Group Plc	286 686	18 281
Prudential	72 209	4 447
Reckitt Benckiser PLC	73 500	12 424
Rio Tinto	81 000	14 095
Royal Bank of Scotland	152 500	31 779
Shell Transport & Trading Co	848 100	48 658
Standard & Chartered Bank	107 500	10 646

Placeringsaktier och andelar	Antal	Marknadsvärde, Tkr
Tesco	630 751	17 128
Three I Group	114 000	8 875
Unilever	400 500	33 203
Vodafone	3 025 000	47 984
Total noterade		**434 192**
Onoterade aktier		
Altius Assoc	13 218	185
Scan Re	7 500 000	0
Total onoterade		**185**
Total Storbritannien		**434 377**
IRLAND		
Noterade aktier		
Bank of Ireland	59 200	5 278
CRH (GB)	49 655	5 358
Total noterade		**10 636**
Total Irland		**10 636**
ISLAND		
Noterade aktier		
Kaupthing	852 356	11 951
Kaupthing (SEK)	6 642 957	93 001
Total noterade		**104 952**
Total Island		**104 952**
ITALIEN		
Noterade aktier		
ENI	200 000	27 706
Telecom Italia	238 500	15 767
TIM, Ord	359 824	14 312
Total noterade		**57 785**
Total Italien		**57 785**
JAPAN		
Noterade aktier		
Acom Co	8 030	2 299
Ajinomoto Co	52 000	4 731
Canon Inc	25 000	8 205
Daikin Industries	17 000	2 347
Denso Corp	20 600	2 945
East Japan Railway	180	7 784
Fanuc	9 400	3 624
Fujitsu	31 000	772
Honda Motor Co	13 500	4 352
Hoya Corp	7 900	4 820
Isetan Co	48 700	2 911
Ito-Yokado Co	28 000	7 196
Kaneka Corp	75 000	3 497
Kao Corp	41 000	7 842
Keyence Corp	2 400	3 639
Komatsu	91 000	2 586
Komeri Co Ltd	17 400	3 807
Konami Co	14 500	2 917
Kuraray Co	23 000	1 243
Kyocera Corp	2 300	1 167
Marui Co	56 200	4 795
Matsumotokiyoshi Co Ltd	8 900	3 620
Matsushita Elect Ind	46 000	3 952
Millea Holdings (Fd Tokio Marine & Fire Ins)	39	2 445
Mitsubishi Tokyo Financial Group Inc	146	6 914
Mitsui	83 000	3 376
Mitsui Fudosan	53 000	2 996
Nidec Corp	4 300	2 343
Nintendo Co	5 200	4 234
Nippon Tel & Tel Corp	75	2 373
Nippon TV Network	1 420	1 845
Nissan HealthCare Food Service Co Ltd	7 000	1 110
Nissan Motor Co	117 000	7 955
Nomura Holdings	49 000	4 799
NSK (Nippon Seiko K K)	74 000	1 663
NTT Data	39	939
NTT Docomo Inc	350	5 628
Oji Paper Co	28 000	1 049
Orix Corp	6 500	3 651
Paris Miki Inc	13 100	1 607
Ricoh Co	30 000	4 289
Rohm Co	4 800	5 346
Sanyo Electric Co	59 000	1 339
Secom Co	15 000	4 483
Seven-Eleven Japan	24 000	6 379
Sharp Corp	28 000	2 317
Shin Etsu Chemical	13 600	3 884
Shionogi & Co	20 000	2 464
SMC Corp	4 900	4 008
Sony Corp	27 000	9 833
Sumitomo Chemical Co	79 000	2 720
Sumitomo Mitsui Financial Group	119	3 242
Takeda Chemical Industries	28 800	10 489
Teijin	114 000	2 377
Tokyo Electric Power	46 700	7 732
Tokyo Electron	6 400	2 523
Tokyo Gas Co	184 000	5 026
Toyota Motor Corp	42 200	9 884
Yamanouchi Pharm	19 100	4 824
Yamato Transport Co	26 000	2 959
Total aktier		**242 096**
Fonder		
Japanfonden LF	1 778 053	118 012
Total fonder		**118 012**
Total noterade		**360 108**
Total Japan		**360 108**
CAYMANÖARNA		
Noterade aktier		
Globalsantafe Corp	32 600	6 908
Total noterade		**6 908**
Total Caymanöarna		**6 908**
NORDAMERIKA		
Noterade fonder		
Nordamerikafonden LF	267 022	42 684
Total noterade		**42 684**
Total Nordamerika		**42 684**
NEDERLÄNDERNA		
Noterade aktier		
ABN Amro Holding	47 000	6 696
DSM	23 000	9 123
Elsevier	128 700	13 710
ING Groep	110 812	16 354
Philips Electronics	55 390	8 458
VNU	26 700	6 067
Total noterade		**60 408**
Onoterade aktier		
Eureko BV Placeringsaktie	1 761 294	481 373
Total onoterade		**481 373**
Total Nederländerna		**541 781**
NORGE		
Noterade aktier		
Tomra Systems	110 257	6 254
Total noterade		**6 254**
Total Norge		**6 254**

Placeringsaktier och andelar	Antal	Marknads-värde, Tkr
PORTUGAL		
Noterade aktier		
Portugal Telecom	180 000	10 780
Total noterade		**10 780**
Total Portugal		**10 780**
USA		
Noterade aktier		
3M Company	19 200	20 628
American Intl Group	43 900	22 128
Amgen Inc	50 700	21 355
Caterpillar	17 200	6 852
Citigroup Inc	51 500	15 791
Coca-Cola Co	57 200	21 840
Colgate Palmolive	50 400	23 025
Costco Co	33 100	8 093
EBAY	9 000	5 318
Electronic Arts	28 800	12 489
Gala Gen Inc	27 083	1
Gannett Co	24 700	15 453
Gillette Co	80 300	21 242
Johnson & Johnson	55 000	25 740
Kohls Corp	22 100	10 774
Lilly (Eli) & Co	29 100	16 101
Marriott Int'L, A	46 000	13 175
Marsh & McLennan Cos	37 100	14 938
Masco Corp	91 100	16 439
Medtronic	70 400	27 972
Microsoft Corp	14 500	6 532
Newell Rubbermaid (Newell)	51 300	13 557
Nokia Corp ADR	76 800	10 372
Pepsico Inc	43 400	15 966
Pfizer Inc	95 400	25 411
Pharmacia Corp (US)	37 100	13 512
Procter & Gamble Co	31 900	23 887
Qualcomm	84 900	26 920
Schlumberger Ltd	62 400	22 885
Transocean Inc	61 800	12 493
United Parcel Service	20 800	11 432
Walt Disney Co	76 300	10 843
Total noterade		**513 164**
Onoterade aktier		
Hyperion Inc	35 496	1 933
Universal Pediatrics Services	80 000	0
Total onoterade		**1 933**
Fonder		
Moore Global Fixed Income Fund Ltd	1 603	66 682
Narragansett Offshore Ltd, Class B, Series 2	4	39
Narragansett Offshore Ltd, Class D, Series 1	2 721	27 321
Narragansett Offshore Ltd, Class E, Series 4	3 000	25 781
Raphael II Ltd, Regular shares	2 071	28 071
Styx International Ltd	3 239	60 702
Tiedemann Arbitrage Associates Ltd, Series 1	74 851	17 446
Viking Global Equities III Ltd A/4E	11 000	232 172
Viking Global Equities III, Class A, Series 1E	2 539	67 548
Total Fonder		**525 762**
Total onoterade		**527 695**
Total USA		**1 040 859**
TOTAL LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB KONCERNEN		**4 293 473**

Stockholm den 18 mars 2003

Hans Jonsson
Ordförande

Gunnar Kinch
Vice ordförande

Jan Fager

John Helgesson

Anna-Greta Lundh

Anders Nilsson

Karin Starrin

Anders Stigers

Maths O Sundqvist

Tommy Persson
Verkställande direktör

Carl Johan Gezelius
Personalrepresentant

Karl-Axel Karlsson
Personalrepresentant

Sven-Erik Martinell
Personalrepresentant

Vår revisionsberättelse har avgivits den 18 mars 2003.

Stefan Holmström
Auktoriserad revisor

Lars Bonnevier
Auktoriserad revisor
Av Finansinspektionen
förordnad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Länsförsäkringar Aktiebolag (publ)
Org nr 556549-7020

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Länsförsäkringar Aktiebolag (publ) för år 2002. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen, årsredovisningslagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen för moderbolaget har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger därmed en rättvisande bild av bolagets och koncernens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Vi tillstyrker att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, behandlar förlusten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 18 mars 2003

Stefan Holmström
Auktoriserad revisor

Lars Bonnevier
Auktoriserad revisor
Av Finansinspektionen
förordnad revisor

Livkoncernen

Livkoncernen konsolideras inte i Länsförsäkringar AB koncernen eftersom resultatet i sin helhet tillfaller försäkringstagarna.

RESULTATRÄKNING, MKR

	2002	2001
Premieinkomst, brutto	8 257	8 969
Premieinkomst, netto	8 127	8 857
Kapitalavkastning, netto	–14 508	–6 848
Försäkringsersättningar	–3 738	–3 177
Förändring i försäkringstekniska avsättningar	650	–9 146
Driftskostnader	–1 857	–1 253
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	**–11 326**	**–11 567**
Icke-tekniskt resultat	–145	–129
Resultat före bosklutsdispositioner och skatt	**–11 471**	**–11 696**
Skatt	–971	–1 042
Årets resultat	**–12 442**	**–12 738**

BALANSRÄKNING, MKR

	2002-12-31	2001-12-31
Tillgångar		
Immateriella tillgångar	1 954	1 932
Placeringstillgångar	79 027	91 480
Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings-tagaren bär placeringsrisk	13 762	17 081
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	478	366
Fordringar	512	948
Andra tillgångar	4 766	2 655
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	3 186	3 668
Summa tillgångar	**103 685**	**118 130**
Eget kapital, avsättningar och skulder		
Aktiekapital	8	8
Fonder samt årets resultat	14 357	28 522
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)	72 908	69 721
Avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken	13 763	17 082
Avsättningar för andra risker och kostnader	167	414
Depåer från återförsäkrare	476	367
Skulder	1 512	1 608
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	494	408
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	**103 685**	**118 130**

Styrelse och revisorer Länsförsäkringar AB

Hans Jonsson

Gunnar Kinch

Jan Fager

John Helgesson

Anna-Greta Lundh

Anders Nilsson

Tommy Persson

Karin Starrin

Anders Stigers

Maths O Sundqvist

Lars Brolin

Carl Johan Gezelius

Tomas Jönsson

Karl-Axel Karlsson

Sven-Erik Martinell

Hans Jonsson, född 1949
Lantbrukare, styrelsens ordförande
Övriga styrelseuppdrag: Ordförande Länsförsäkringar Skaraborg, ordförande Regeringens Havsmiljökommision

Gunnar Kinch, född 1936
Lantmästare, Belteberga Lantbruks AB
Styrelsens vice ordförande
Övriga styrelseuppdrag: Ordförande Länsförsäkringar Skåne, ledamot Länsförsäkringar Miljö AB

Jan Fager, född 1940
VD Länsförsäkringar Älvsborg
Övriga styrelseuppdrag: NyföretagarCentrum Tvåstad

John Helgesson, född 1945
VD Stena Fastigheter AB
Övriga styrelseuppdrag: Stena Fastigheter AB, Örgryte Bostads AB, Länsförsäkringar Skåne, Wasa Stiftelse, Sveriges Fastighetsägareförbund

Anna-Greta Lundh, född 1955
VD Länsförsäkringar Södermanland
Övriga styrelseuppdrag: Strandfastigheter AB

Anders Nilsson, född 1945
VD Sveriges Fastighetsägare Umeå Service AB
Övriga styrelseuppdrag: Ordförande Länsförsäkringar Västerbotten

Tommy Persson, född 1948
VD och koncernchef Länsförsäkringar AB
Övriga styrelseuppdrag: Ledamot Lindex AB, Gjensidige NOR ASA, Kaupthing Bank, EurAPCo, Försäkringsförbundet och FAO

Karin Starrin, född 1947
Landshövding i Hallands län
Övriga styrelseuppdrag: Ordförande Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland, Hallands Akademi. Ledamot Kungliga Operan

Anders Stigers, född 1947
VD Dalarnas Försäkringsbolag
Övriga styrelseuppdrag: Ledamot i Länsförsäkringar Fondförvaltnings AB

Maths O Sundqvist, född 1950
VD AB Skrindan
Övriga styrelseuppdrag: Hexagon, Wihlborgs, Investment AB Öresund, Wasa Stiftelse, Jämtlamell

Lars Brolin, född 1944
Styrelsens sekreterare
Chefjurist i Länsförsäkringar AB
Övriga styrelseuppdrag: Ledamot i styrelsen för Svenska Avdelningen av AIDA.

Carl Johan Gezelius, född 1948
FTF-klubben vid Länsförsäkringar AB
Övriga styrelseuppdrag: Ledamot i FTF, FPK samt i dotterbolag inom Länsförsäkringar AB

Tomas Jönsson, född 1951, suppleant
SACO-klubben vid Länsförsäkringar AB
Övriga styrelseuppdrag: Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB, bank- och försäkringssektionen i Jusek

Karl-Axel Karlsson, född 1949
FTF-klubben vid Länsförsäkringar AB

Sven-Erik Martinell, född 1943
LFP
Distriktschef
Övriga styrelseuppdrag: Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Utveckling AB,
vice ordförande FTF

Styrelsen för Länsförsäkringar AB
Representanter för samtliga bolag inom Länsförsäkringar samlas varje år till stämma och väljer styrelse i det gemensamt ägda bolaget Länsförsäkringar AB, som i sin tur utser styrelser i dotterbolagen. Styrelsen ska enligt bolagsordningen bestå av lägst nio och högst tolv ledamöter.

Revisor, ordinarie, vald av bolagsstämman
Stefan Holmström
Auktoriserad revisor, KPMG Bohlins AB

Suppleant
Johan Baeckström
Auktoriserad revisor, KPMG Bohlins AB

Av Finansinspektionen förordnad revisor
Lars Bonnevier
Auktoriserad revisor, Ernst & Young AB

Koncernledning Länsförsäkringar AB

Tommy Persson
född 1948
VD och koncernchef
Anställd sedan 1996

Christer Baldhagen
född 1957
Informationsdirektör
Anställd sedan 1994

Hans Benndorf
född 1954
Vice VD
VD Länsförsäkringar Liv
Anställd sedan 2001

Sten Dunér
född 1951
Koncerncontroller
Anställd sedan 1982

Gunnel Edenius
född 1945
VD Länsförsäkringar Utveckling
Anställd sedan 2000

Tomas Johansson
född 1950
VD Länsförsäkringar Bank
Anställd sedan 2000

Jan Lundmark
född 1955
Personaldirektör
Anställd sedan 2002

Ann Sommer
född 1959
Vice VD
VD Länsförsäkringar Sak
Anställd sedan 1988

Hans Sterte
född 1961
Finansdirektör
Anställd sedan 1998

Övriga ledande befattningshavare

Lars Brolin
född 1944
Chefjurist
Anställd sedan 1987

Sören Ericson
född 1944
Internrevisor
Anställd sedan 1990

Lena Gerby
född 1959
VD Wasa Försäkring
Run Off
Anställd sedan 1989

Åke Gustafson
född 1958
VD Länsförsäkringar Fonder
Anställd sedan 1994

Catharina Henkow
född 1954
Ekonomidirektör
Anställd sedan 2000

Torbjörn Hultgren
född 1955
Chef Företagsutveckling
Anställd sedan 1991

Anders Mellberg
född 1948
VD Agria
Anställd sedan 1990

Lennart Nyberg
född 1946
Chef EU-bevakning
Anställd sedan 1979

Olle Törnell
född 1958
Biträdande chefjurist
Anställd sedan 1992

Ingemar Åkeson
född 1944
Chef VD-stab Omvärld
Anställd sedan 1987

Ord och uttryck

Absolute Returnfond
Absolute Return är en delmängd inom universumet av hedgefonder. En Absolute Returnfond har lägre korrelation till marknaden och normalt lägre nedsiderisk än genomsnittet av hedgefonder.

Affärsvolym, Bank
Summan av in- och utlåning.

Alternativa Investeringar
De tillgångsslag som inte vid var tid betraktas som traditionella. För närvarande består Alternativa Investeringar av Private Equity- och Absolute Returnfonder.

Direktavkastning
Netto av ränteintäkter, utdelning på aktier och andelar samt överskott (underskott) på egna fastigheter.

Direkt försäkring
Försäkringsavtal som utgör avtal direkt mellan försäkringsgivare och försäkringstagare. Försäkringsbolaget är här, till skillnad från vid mottagen återförsäkring, direkt ansvarigt gentemot försäkringstagaren.

Driftskostnader
Omfattar kostnader för marknadsföring, försäljning och administration.

Flytträtt
Möjlighet att överföra pensionskapital från en försäkring hos en försäkringsgivare till en försäkring hos annan försäkringsgivare.

För egen räkning
Den del av försäkringsaffären som ett försäkringsbolag själv står risken för och som inte återförsäkras hos andra bolag.

Försäkringsersättningar (Skadekostnad)
Den på räkenskapsåret belöpande kostnaden för inträffade skador vare sig dessa är anmälda till bolaget eller inte.

Försäkringskapital (Liv)
Försäkringens värde såsom det presenteras för kund.

Försäkringsrörelsens resultat (Sak)
Premieintäkter minskat med drifts- och skadekostnader plus resultatet av avgiven återförsäkring och kapitalavkastning i försäkringsrörelsen.

Hedgefond
Fond som via investeringar i traditionella marknader, söker positiv avkastning oberoende av marknadernas generella utveckling.

Kalkylränta (Sak)
Premie betalas i förskott medan drifts- och skadekostnader betalas i efterskott. De medel som inte har betalats ut placerar bolaget under tiden så det ger en avkastning. Den beräknade räntan på dessa placeringar förs över från kapitalförvaltningen till försäkringsrörelsen.

Kapitalavkastning
Nettot av följande intäkter och kostnader: ränteintäkter, räntekostnader, utdelning på aktier och andelar, överskott (underskott) på egna fastigheter, förändring av verkligt värde på fastigheter, aktier, räntebärande värdepapper och derivat, vinst (förlust) vid försäljning av placeringstillgångar samt kursvinster (kursförluster) på valutor.

Kapitaltäckningsgrad, Bank
Kapitalbasen i förhållande till riskvägt belopp. I kapitalbasen räknas eget kapital plus förlagslån minus goodwill och bokfört värde på aktierna i WASA Garanti. Riskvägt belopp definieras som summa tillgångar i balansräkningen och åtaganden utanför balansräkningen värderade enligt lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Kapitaltäckningsgraden ska enligt lagen uppgå till minst 8 procent.

Konsolideringskapital
Summan av eget kapital, uppskjuten skatteskuld/fordran, obeskattade reserver och över/undervärden i tillgångar.

Konsolideringsgrad (Sak)
Konsolideringskapital i förhållande till premieinkomst för egen räkning, uttryckt i procent.

Konsolideringsnivå (Liv)
Med konsolideringsnivå avses den kollektiva konsolideringsgraden. Konsolideringsnivån definieras som marknadsvärdet på bolagets tillgångar i förhållande till bolagets totala åtagande, det vill säga försäkringstekniska avsättningar och fördelad återbäring.

Kreditförluster
Befarade kreditförluster är skillnaden mellan kreditbeloppet och vad som beräknas betalas in, med hänsyn tagen till kredittagarens betalningsförmåga och värdet på säkerheten. Konstaterade kreditförluster är fastställda, till exempel i en konkurs eller ett ackord.

Nettoplacering
Skillnaden mellan köpe- och försäljningssummor för tillgångar under räkenskapsåret.

Placeringstillgångar
Kortfristiga eller långfristiga tillgångar, som har karaktär av kapitalplacering. Hit räknas i försäkringsföretag fastigheter och värdepapper.

Premieinkomst
Premier som har betalats in under året. Premieinkomst är ett vanligt mått på försäkringsrörelsens volym.

Premieintäkt
Den del av premieinkomsten som avser räkenskapsåret.

Private Equity-fond
Fond som köper, utvecklar och säljer onoterade bolag. Huvuddelen av investeringarna görs i mogna, lönsamma bolag.

Räntebärande (värdepapper)
Ett lån emitterat i marknaden av en låntagare (till exempel staten). Långsiktiga lån kallas vanligen för obligationer medan en vanlig benämning för de kortsiktiga är växlar.

Räntemarginal, Bank
Skillnaden mellan medelräntan på samtliga tillgångar och medelräntan på samtliga skador.

Rörelseresultat
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt.

Skadekostnadsprocent
Förhållandet mellan skadekostnad och premieintäkt, uttryckt i procent.

Taktisk allokering
Valet av fördelningen mellan olika tillgångsslag i en portfölj, exempelvis vilken andel aktier och räntebärande placeringar man vill ha. Omfördelning görs beroende på marknadstron.

Tillgångsfördelning
Valet av fördelningen mellan olika tillgångsslag i en portfölj, exempelvis vilken andel aktier, räntebärande placeringar och fastigheter man vill ha.

Totalavkastning
Summan av direktavkastning, realiserade vinster och förluster samt orealiserade värdeförändringar i förhållande till genomsnittligt värde på placeringstillgångar definierade och klassificerade enligt uppställning i kapitalavkastningstabellen.

Totalkostnadsprocent
Summan av driftskostnad och skadekostnad i förhållande till premieintäkt, uttryckt i procent.

Återförsäkring
Om ett försäkringsbolag inte kan, eller vill, bära hela ansvaret mot försäkringstagarna, återförsäkrar bolaget delvis de tecknade försäkringarna hos andra bolag. Härvid talas om avgiven återförsäkring hos det förstnämnda och mottagen återförsäkring hos de sistnämnda bolagen.

Övervärden
Positiv skillnad mellan en tillgångs marknadsvärde och dess bokförda värde enligt balansräkningens tillgångssida.

Adresser

Gemensamma bolag

Länsförsäkringar AB
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
Fax: 08-670 48 23
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Liv
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 21
Tfn: 08-588 400 00
Fax: 08-588 408 51
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Fondliv
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 21
Tfn: 08-588 400 00
Fax: 08-588 408 51
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Sak
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11–13
Tfn: 08-588 400 00
Fax: 08-588 418 10
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Fonder
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 21
Tfn: 08-588 400 00
Fax: 08-21 74 77
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Bank
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 416 00
Fax: 08-670 48 37
E-post: info@lansforsakringar.se

Agria Djurförsäkring
Box 70306
107 23 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 020-88 88 88
Fax: 08-588 421 80
E-post: info@agria.se

Humlegården Fastigheter
Box 5182
102 44 Stockholm
Besök: Birger Jarlsgatan 25
Tfn: 08-678 92 00
Fax: 08-678 92 99
E-post: info@humlegarden-fastigheter.se

Representationskontor

Länsförsäkringar AB
Square de Meeûs 29
B-1000 Brussels
Telefon +32 2 547 5822
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringsbolag

Blekinge Länsförsäkringsbolag
Box 24
374 21 Karlshamn
Besök: Kyrkogatan 21
Tfn: 0454-30 23 00
Fax: 0454-105 60
E-post: info@blekinge.lansforsakringar.se

Dalarnas Försäkringsbolag
Box 3
791 21 Falun
Besök: Slaggatan 9
Tfn: 023-930 00
Fax: 023-284 87
E-post: info@dalarnas.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Älvsborg
Box 1107
462 28 Vänersborg
Besök: Vallgatan 21
Tfn: 0521-27 30 00
Fax: 0521-27 32 27
E-post: info@alvsborg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Gävleborg
Box 206
801 03 Gävle
Besök: Slottstorget 3
Tfn: 026-14 75 00
Fax: 026-14 75 19
E-post: info@gavleborg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Göinge
Box 54
281 21 Hässleholm
Besök: Andra Avenyen 14
Tfn: 0451-489 00
Fax: 0451-156 93
E-post: info@goinge.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän
404 84 Göteborg
Besök: Lilla Bommen 8
Tfn: 031-63 80 00
Fax: 031-63 80 05
E-post: info@gbg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Halland
Box 518
301 80 Halmstad
Besök: Strandgatan 10
Tfn: 035-15 10 00
Fax: 035-10 36 10
E-post: info@halland.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Jämtland
Box 367
831 25 Östersund
Besök: Prästgatan 48
Tfn: 063-19 33 00
Fax: 063-10 24 70
E-post: info@jamtland.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Jönköping
Box 623
551 18 Jönköping
Besök: Barnarpsgatan 22
Tfn: 036-19 90 00
Fax: 036-19 92 40
E-post: info@jonkoping.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Kalmar län
Box 748
391 27 Kalmar
Besök: Smålandsgatan 1
Tfn: 020-66 11 00
Fax: 0480-286 50
E-post: info@kalmar.lansforsakringar.se

Länsförsäkring Kronoberg
Box 1503
351 15 Växjö
Besök: Sandgärdsgatan 5
Tfn: 0470-72 00 00
Fax: 0470-72 00 01
E-post: info@kronoberg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Norrbotten
Box 937
971 28 Luleå
Besök: Kungsgatan 13
Tfn: 0920-24 25 00
Fax: 0920 - 22 01 66
E-post: info@lfn.nu

Länsförsäkringar Skaraborg
Box 600
541 29 Skövde
Besök: Rådhusgatan 8
Tfn: 0500-77 70 00
Fax: 0500-77 70 30
E-post: info@skaraborg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Stockholm
173 82 Stockholm
Besök: Hemvärnsgatan 9, Solna
Tfn: 08-562 830 00
Fax: 08-562 833 36
E-post: info@sth.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Södermanland
Box 147
611 24 Nyköping
Besök: V Storgatan 4
Tfn: 0155-48 40 00
Fax: 0155-48 41 03
E-post:
info@sodermanland.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Uppsala
Box 2147
750 02 Uppsala
Besök: Svartbäcksgatan 44
Tfn: 018-68 55 00
Fax: 018-68 55 80
E-post: info@uppsala.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Värmland
Box 367
651 09 Karlstad
Besök: Köpmannagatan 2 A
Tfn 054-775 15 00
Fax: 054-775 16 50
E-post: info@varmland.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Kristianstad
Box 133
291 22 Kristianstad
Besök: V Storgatan 49
Tfn: 044-19 62 00
Fax: 044-12 06 35
E-post: info@krstad.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Västerbotten
Box 153
901 04 Umeå
Besök: Nygatan 19
Tfn: 090-10 90 00
Fax: 090-10 92 29
E-post:
info@vasterbotten.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Västernorrland
Box 164
871 24 Härnösand
Besök: Stora Torget 3
Tfn: 0611-253 00
Fax: 0611-22518
E-post:
info@vasternorrland.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Bergslagen
Box 1046
721 26 Västerås
Besök: Stora Gatan 41
Tfn: 021-19 01 00
Fax: 021-19 01 37
E-post: info@bergslagen.lansforsakringar.se

Östgöta Brandstodsbolag
Box 400
581 04 Linköping
Besök: Platensgatan 11
Tfn: 013-29 00 00
Fax: 013-29 06 25
E-post: info@ostgota.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Gotland
Box 1224
621 23 Visby
Besök: Österväg 17
Tfn: 0498-28 18 50
Fax: 0498-24 76 48
E-post: info@gotland.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Skåne
Box 742
251 07 Helsingborg
Besök: Södergatan 15
Tfn: 042-24 90 00
Fax: 042-24 94 70
E-post: info@skane.lansforsakringar.se

Beställning av verksamhetsberättelser

Fler exemplar av denna verksamhetsberättelse beställs från
Kommunikation & Marknadsutveckling i Länsförsäkringar AB, tel 08-588 415 38, fax 08-588 433 65
eller på www.lansforsakringar.se

Verksamhetsberättelser från länsförsäkringsbolagen, Länsförsäkringar Liv och Länsförsäkringar Bank,
kan beställas via de adresser som finns på sid 55.

Produktion:
Länsförsäkringar AB, Kommunikation & Marknadsutveckling, n3prenör
Foto: Mats Lundqvist, Andreas Johansson, Magnus Pehrsson
Tryck: ATT Grafiska

LFAB 03408 Utg 04